

**Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip
isumaqatigiissutaa aamma naammaginartumik
inuuneqarnissamut meeqqap pisinnaatitaanera**

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – imm. 3

Steen Wulff og Sissel Lea Nielsen

Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Iisimasaqarfik

Videnscenter om Børn og Unge | Documentation Centre on Children and Youth

© MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik, Nuuk, 2007

Suliniummi akisussaasoq: Nina Banerjee

Saqqummersitaq naqiteqqinneqarsinnaavoq kikkunnit tamanik qarasaasiakkullu aaneqarsinnaalluni. Eqqortumik innersuussutiginninneq atorlugu naqeqqiineq inerteqqutaanngilaq. Allaaserisat naliliinerit eqqartuinerit MIPI-mut tunngasunik MIPI-milluunniit innersuisut – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfimmik naqitertitat pineqartumut susassaqarfimmut nassiunneqaqqunarput.

Nutserisoq: Tukummeq Qaavigaq.

Siuleqummik qallunaatuumiit kalaallisuumut nutserisoq: Karoline Kristensen

Nalunaarusiaq qallunaatuunngorlugu saqqummersinneqarpoq ima qulequtserlugu: FN's Børnekonvention og barnets ret til en tilstrækkelig levestandard.

SIULEQUT.....	6
EQIKKAANEQ.....	10
Meeqqap naammaginatut inuuneqarnissamut pisinnaatitaanera	10
<i>Meeqqat nerisassaqaassapput, atisassaqarlutik inissaqarlutillu</i>	10
<i>Meeqqat ukiuminnut naleqquttumik tamakkiisumillu ineriartussapput.....</i>	11
<i>Meeqqat tamarmik naligiimmik periarfissinneqassapput.....</i>	11
Kalaallit Nunaanni ilaqutariinni aningaasarliortuni meeqqat inuuniarnerat	11
<i>Meeqqat tunngaviusumik pisariaqartitaannik tuninissaannut angajoqqaat</i>	
<i>akissaqanngillat</i>	11
<i>Meeqqat inooqataanermut attuumassuteqartuni peqataasinnaannngikkaangamik</i>	
<i>ineriartornerat killilersugaasarpog.....</i>	12
<i>Meeqqat meeqqatut ineriartortussaagalarlutik inersimasuaqqatut peroriartorput</i>	12
<i>Meeqqat atuarfimmi qinngasaartittaramik ineriartornerat akornuserneqarpoq.....</i>	12
<i>Meeqqat ilaqutariinni uippakajaarnartumik avatangiisilinni inuusut ineriartornissaat</i>	
<i>akornuserneqartarpoq</i>	12
Meeqqat inuuniarnikkut naammaginatut atugaqarnissaasa isumannaarnissaannut	
pisussaaffiit aamma Meeqqat pillugit FN-ip Isumaqatigiissutaa	13
<i>Kalaallit oqartussaasuisa pisussaaffii aamma Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip</i>	
<i>isumaqatigiissutaata kalaallit inatsisaanni</i>	13
<i>Pisortat pissamaataanik atuinerup tamanit paasiuminarsarnissaannut pisussaaffik..</i>	13
<i>Kalaallit pissamaataasa allaanerusumik agguannissaannut pisussaaffik</i>	14
<i>Akisussaaffik oqartussat tamarmik pisussaaffigaat.....</i>	14
<i>Pissamaatit amigalernerini ikiortiserinninnissamut pisussaaffik.....</i>	15
Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuata iliortaasia tunngavigalugu inassutit	15
AALLAQAASIUT	17
MEEQQAT PISINNAATITAFFII PILLUGIT FN-IP ISUMAQATIGIISSUTAA AAMMA KALAALLIT NUNAAT .	17

MEEQQAT PISINNAATITAFFII PILLUGIT FN-IP ISUMAQTIGIISSUTAANI MEEQQAP

NAAMMAGINARTUMIK INUUNEQARNISSAMUT PISINNAATITANERA 18

Meeqqat nerisassaqaassapput, atisassaqarlutik inissaqarlutillu 19

Meeqqat ukiuminnut naleqquttumik tamakkiisumillu ineriartussapput 20

Meeqqat tamarmik naligiimmik periarfissinneqassapput 22

KALAALLIT NUNAANNI ILAQUTARIINNI ANINGAASARLIORTUNI MEEQQAT INUUNIARNERAT 22

Meeqqat tunngaviusumik pisariaqartitaannik tuninissaannut angajoqqaat
akissaqanngillat..... 23

Meeqqat naammattunik inuussutissartalinnillu nerisassaqanngillat 26

Meeqqat naleqquttumik inissaqanngillat 27

Meeqqat inooqataanermut attuumassuteqartuni peqataasinnaanngikkaangamik
ineriartornerat killilersugaasarpog 28

Meeqqat meeqqatut ineriartortussaagaluarlutik inersimasuaqqatut peroriartorput..... 29

Meeqqat atuarfimmi qinngasaartittaramik ineriartornerat akornuserneqarpoq 30

Meeqqat ilaqutariinni uippakajaarnartumik avatangiisilinni inuusut ineriartornissaat
akornuserneqartarpoq..... 31

Meeqqat isumagissaannginnerannit inuummarinnginnerannillu ineriartornissaat
akornuserneqartarpoq..... 32

MEEQQAT INUUNIARNIKKUT NAAMMAGINARTUMIK ATUGAQARNISSAASA ISUMANNAARNISSAANNUT

PISUSSAAFFIIT AAMMA MEEQQAT PILLUGIT FN-IP ISUMAQTIGIISSUTAA 33

Angajoqqaat naalagaaffiullu pisussaaffii 33

Kalaallit oqartussaasuisa pisussaaffii..... 36

Isumaginninnikkut malittarisassani kommunit aamma Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit
FN-ip isumaqtigiissutaata pisussaaffii 37

Pisortat pissamaataanik atuinerup tamanit paasiuinarsarnissaannut pisussaaffik.. 39

Kalaallit pissamaataasa allaanerusumik agguannissaannut pisussaaffik 41

Pissamaatit amigalernerini ikiortiserinninnissamut pisussaaffik 42

MEEQQAT PILLUGIT FN-IP ATAATSIMIITITALIARSUA AAMMA KALAALLIT NUNAANNI MEEQQAT

INUUNIARNERAT 42

Kalaallit meerartai pillugit paasissutissiisarnerup amigaataanera Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuata assuaraa	43
Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuata iliortaasia tunngavigalugu inassutit	44
ATUAKKAT NAQITALLU NAJOQQUTASSARSIORFIIT	46
ILANNGUSSAQ	50

Siulequt

Inuiaqatigiit akornanni meeqqat atugaat, isertitatigut assigiinngissuseq aammalu piitsuussuseq pillugit arlaleriarluni oqallittoqartarpoq. Oqallittarnerit meeqqanut tunngassuteqaraluartut, taamaattoq meeqqat nammineq nipaata tusarneqarsimanngillat suli. Kisitsisitigullu takussutissanik amigaateqarpugut, meeqqat qanoq amerlatigisut piitsuussusermik atugaqarnersut aammalu meeqqat qassit inuunermi atugassarititaasunik nammanngitsunik eqqugaanersut.

Taamaammat MIPI-ip aaliangersimavaa aallarnissallugu misissuineq “Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat”. MIPI-ip suliassarivaa meeqqanut tunngasunik paasissutissanik katersineq, pilersitsineq aammalu akunnermiliunneq, unalu misissuinissaq tamakkununnga suliassanut kivitsisooqataassaaq. Annerusumik kissaatigineqarpoq misissuinerup tunngavilissagaa oqallinneq tigussaasoq anguneqarumaartoq meeqqat qanoq inuuneqarnerannut aammalu tunngavimmik siunertaqarlutik anguniakkanut naapertuuttunik. Neriutigineqarportaaq misissuineq taama ittoq siunissami aallunneqarumaartoq MIPI-mit imaluunniit allanit, taamaasilluni meeqqat qanoq inuuneqarnerat qanorlu ineriartortoqarnersoq malinnaavigisinnaanngoqqullugit.

Misissuineq pingasunik immikkoortortaqrpoq, tamarmik immikkut nalunaarusiatut naqiterneqartussat:

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – imm. I

Meeqqat pissakilliortut – Ilaqutariinni aningaasarliortuni meeqqanik angajoqqaanillu apersuilluni misissuineq

Meeqqat isaannit malillugu nalunaarusiaq oqariartuuteqarpoq, meeqqat isertitakitsuneersut qanoq ilaqutariit aningaasaqarnikkut inissisimanagerat misiginneraat atorneraallu. Meeqqat angajoqqaavisalu isertitakinninneersut apersoneqarnerisa saniatigut nalunaarusiaq tunngaveqarportaaq meeqqat atuarfiannit 9. aamma 10.-klassimi atuartut allaaserisaannit aammalu meeqqat 11-12-inik ukiullit titartagaannit.

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – imm. II

Kalaallit Nunaanni meeqqat piitsuunerat – inoqutigiit meerartallit isertitaat kisitsisinngorlugit paasissutissat atorlugit misissueqqissaarneq

Nalunaarusiaq kisitsisitigut takussutissiivoq, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatigut misissuinermi, isertitat, ikiorsiissutit aammalu illoqatigiit katitigaanerat naapertorlugit meeqqat qassit nunatsinni piitsuussusermik eqqorneqarnersut. Nalunaarusiami aamma misissorneqarpoq suut pequtaasarnersut meeqqat piitsuussusermik eqqugaasarnernannut. Nunatsinni pisortatigoortumik nalunaarsorneqarsimangilaq inuit qanoq annertutigisumik isertitaqaraangata piitsuussusermik nalunaarsorneqarsinnaanersut, taamaasilluni nalunaarusiami tunngavissamik taama ittumik peqannginneq pissutigalugu nunarsuatsinni killiliussat atornerqartartut nalunaarusiami tunngavigineqarput.

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – imm. III

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigissutaa aamma naammaginartumik inuuneqarnissamut meeqqap pisinnaatitaanera

Misissuinermi immikkoortuni I aamma II-mi paasisat tunngavillit aallaavigalugit nalilerneqarpoq nunatsinni meeqqat piginnaatitaaffitik atorneraat "inuunermit atugarisatigut pisariaqartitat, meeraq timikkut, tarnikkut, anersaakkut, siunertaqarnikkut aammalu innuttaassusikkut ineriartornissaanut minnerpaamik atugassarititaasut" meeqqat FN-imi nunat naalagaaffiit naapertorlugit piginnaatitaaffii. Nalunaarusiami aamma misissorneqarpoq piginnaatitaaffiit taakku qanoq paasineqarsinnaanersut. Nalunaarusiamittaaq aamma ingerlateqqinneqarput FN-imi nunat naalagaaffiit innersuussutaat, meeqqat inuunermikkut atugarisaat qanoq malinnaaffigineqarsinnaanersut qanorlu pitsanngorsarneqarsinnaanersut.

Nalunaarusiat pingasuusut tunngavigalugit saqqummersinneqassaaq misissuinermit ataatsimut eqikkaaneq.

Kalaallit Nunaanni piffissami kingullermi akileraartarnikkut inatsimmi aammalu ikiorsiissutitigut inatsimmi allannguisoqarnikuuvoq qularnanngitsumik ilaqutariit meeqqallu isertitatigut inissisimanerannik allannguisussamik. Nalunaarusiamik aallaaserinnittut erseqqissaatigaat qulaani taaneqartut allannguiffigineqarsimasut tunngavigalugit allannguutinik aammalu sunniutaasinnaasumik misissuisoqarsimangilaq. MIPI-ip tamanna tunngavigalugu innersuussutigaa piffissaq naammaginartoq ingerlareerpat allannguutasimasut tunngavigalugit

misissuisoqassassoq inatsisitigut malitseqartumik allannguineq meeqqat inuunermikkut atugarisaannik sunniuteqartumik allannguuteqarsimanersoq.

Qujanaq

MIPI uummammik pisumik qujarusuppoq, meeqqanut aammalu angajoqqaavinullu apersorneqartunut, allaaserinnissimasunut titartaasimasunullu. Ilisseqanngippat nalunaarusiaq una pingorsimanaviannikkaluarpoq aammalu neriutigaarput siunissami takusinnaalerumaarissi ilissi tunniussimasasi sunniutigisimasai siunissami oqallinnermi ersersinneqarumaarmata.

Minnerunngitsumik annertuumik qutsavigerusuppagut kommuunit aammalu kommuunini sulisut misissuineri tapersersuisimasut. Taakkuummatami apersorneqartunik innersuussisimasut aammalu assartuinikkut, inissaqartitsinikkut, nutserinikkullu aaqqissuussisimasut. Kommuunit aamma aningaasaliisimapput ilaatigut inissaqartitsinikkut aammalu/imaluunniit nutserinikkut. Pisortanittaaq aamma soqutigineqarpoq meeqqat qanoq inuuneqarnerat erseqqissarneqarnissaat.

Atuarfiit meeqqueriviillu ikiuutaasimapput allaaserisanik aamma titartakkanik aaqqissuussinermi. Pisiffik aamma Naluttarfik Malik meeqqanut apersorneqartunik poortukkanik tunisisimapput. Inuinnaat uani misissuineri aamma taperseeqataasimapput, tassalu misissuineri allaaserinnittut inisimasorineritigut. Tamaasalu qutsavigaagut.

Misissuinerlu aamma inunnik malinnaasoqarpoq. Sinniisuutitallu ukunaneersuupput, KANUKOKA, Ilaqutariinnermut Pisortaqarfik, Kultuureqarnermut Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Pisortaqarfik, Ineqarnermut Angallannermullu Pisortaqarfik, Peqqinnissaqarnermut Pisortaqarfik, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, Ilisimatusarfik aammalu Sorlak. Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik inimik suliffissamik atukkiisimavoq aammalu kisitsisinik misissueqqissaarnermi ikiuutaasimavoq assullu tamanna iluaqutaasimalluni. Inuit misissuineri malinnaasut misissuinerup pitsaassusaanut tapersersuillutik tunniusseqataasimapput, erseqqilluartumik nassuiaanikkut aammalu siunnersuutininik arlalinnik tunniusseqataasimallutik, taakkulu qutsavererusuppagut.

Aammalu qutsavigerusuppagut Ilisimatoq Jens Qvortrup, Institutt for Sosiologi og Statsvitenskap Trondheim-imeersoq aamma Christoffer Ulrik Badse, Projektimik aqutsisoq Institut for

Menneskerettigheder-mi Københavnimiittumi, Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat immikkoortup pingajuat atuarsimammagu aamma isornartorsiorsimammagu.

Kiisalu naggataatigut aningaasanik katersugaateqarfiit assigiinngitsut aningaasaliisullu allat misissuineq uumap naammassilluni inerneqarnissaa qulakkeersimavaat aningaasatigut tapersersuinikkut. Aningaasaliisullu ukuupput Augustinus Fonden, Kalaallit Nunaanni Ilisimatuutut mississuinernut kommissioni (Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland), Namminersornerullutik Oqartussat Ilisimatusarnermut aningaasaliisartuat, Knud Højgaard-ip aningaasanik katersugaateqarfia, Kalaallit Røde Korsiat, Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaq pillugu Ilisimatusarnikkut Ingerlatat pillugit Siunnersuisoqatigiit aammalu NAPA. Taakkulu tapersersuinerannut annertuunik qutsavigaagut.

Naaja H. Nathanielsen

MIPI-mi siulersuisuni siulittaasoq

Nina Banerjee

Ilisimasaqarfimmi Pisortaq aamma Suliamik aqutsisoq

Eqikkaaneq

Nalunaarusiap una sammivaa meeqqat ilaqutariinni aningaasarliortuningaanneersut aammalu Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaani naapertorlugu naammaginatumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffii. *Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – suliap immikkoortua siulleg* aallaavigineqarpoq aammalu *Kalaallit Nunaanneq meeqqat inuuniarnerat – suliap immikkoortuisa* aappaata inerneru sammineqarput. Meeqqat ilaqutariinni aningaasarliortuningaanneersut naammaginangitsumik inuuniarnikkut atugaqartut nalunaarusiap una inernilerpaa, kalaallillu oqartussat pisussaaffeqartut piaartumik aningaasarliortut atugaannik pitsanngorsaanssamut.

Meeqqap naammaginatumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaanera

Isumaqatigiissut 1992-imi martsimi Kalaallit Nunaata akuersaarpaa. Isumaqatigiissut inatsisitigut nunanik pituttuisuulluni. Taassuma meeqqap pisinnaatitaaffiit tunngasut assigiinngitsut aamma oqartussat pisussaaffii assigiinngitsut imarai.

Isumaqatigiissummi artikel 27-mi nalorninaallisinneqarpoq ”*meeqqap kialuunniit timikkut, tarnikkut, ileqqorissaarnikkut inuttullu ineriartornermini pisariaqartitamiinut piginnaatitaaffeqarnera.*”

Aalajangersakkami akuersissutigineqarpoq meeqqap ineriartornissaanut, aammalu meeraq ineriartussaguni inuuniarnikkut atugarisat suut pisariaqartut meeqqap pisinnaatitaaffigai.

Isumaqatigiissut imarivaa meeraq ineriartussappat najoqqutassiat suut minnerpaamik piunasaqaataanersut.

Meeqqat nerisassaqaassapput, atisassaqarlutik inissaqarlutillu

Isumaqatigiissummi artikel 27 malillugu meeqqat inuunermi tunngaviumik pisariaqarnerpaanik meeqqap pisinnaatitaapput. Soorlu nerisassat eqqaassagaanni tassaasut meeqqamut naammattunik inuussutissartalinnillu nerisassaqaartitaanissaat. Aammattaaq naleqquttunik atisassaqaarnissamut tassa imaappoq pissutsit silaannaap pissusaanut, kulturimut peqqissutsimullu tulluartut. Meeraq illersorniarlugu issimut, sialummut anorimullu inigisap meeraq illersussavaa kiisalu inigisap ima angissuseqassalluni meeqqap imminut tulluuttumik nammineq inuuneqarnissaanut periarfissiissalluni.

Meeqqat ukiuminnut naleqquttumik tamakkiisumillu ineriartussapput

Meeqqap naammaginatumik inuuniarnikkut atugaqarnissaanut tunngaviusumik pisariaqartitat saniatigut artikel 27-mi imaraa meeraq tamakkiisumik ineriartussaguni naammaginatumik inuuniarnikkut pisinnaatitaaffeqarami. Timikkut eqqarsartaatsikkullu ineriartorneq pineqarpoq aammali allatigut ineriartorneq pineqarluni, meeqqap inuttut ilivitsutut ingerlalluartutullu inuulernissaanut tunngasunik. *Inooqataanikkut ineriartorneq-up* pigaanni angajoqqaanut, ilaqtannut, ukioqatinillu allanut pitsaasumik peqqissumillu atassuteqarneq kiisalu inooqataanermi pisunut ukiunut naleqquttunut peqataaneq, soorlu makkuusinnaasut pinnguarneq sunngiffimmilu sammisassanut peqataaneq.

Meeqqat tamarmik naligiimmik periarfissinneqassapput

Isumaqatigiissut naapertorlugu meeqqat tamarmik pineqarput. Imaappoq meeqqat tamarmik naligiimmik ataqqinassusillit isigineqassapput isumaqatigiissummilu pisinnaatitaaffinnik atuinissaannik periarfissinneqassallutik. Assigiinngititsinermik qanorluunniit ittumik misigitinneqassanngillat, assersuutigalugu naggueqatigiissuseq, suaassuseq, ammip qalipaataa imaluunniit ilaqtariinnikkut pissutsit pissutigalugit. Tassa meeqqat ilaqtumik aningaasarliornerat pissutigalugu assigiinngisinneqaqqusaanngillat pisinnaatitaaffimmillu atornissaannut annikinnerusumik periarfissinneqassanatik.

Kalaallit Nunaanni ilaqtariinni aningaasarliortuni meeqqat inuuniarnerat

Kalaallit Nunaanni ilaqtariinni aningaasarliortuni meeqqat inuusut annerusumik minnerusumilluunniit naammattunik inuussutissalinnillu nerisassaqqanngillat, naleqquttunik atisassaqqaratik inissaqqaratillu aammalu ineriartornissamut assigiinngitsumik killeqalertarlutik taakku Isumaqatigiissummut artikel 27-mi nassuiarneqarnikut.

Meeqqat tunngaviusumik pisariaqartitaannik tuninissaannut angajoqqaat akissaqqanngillat

Angajoqqaat ilaqtariinni aningaasarliortuniittut annertuumik annertunngikkaluamilluunniit sapernerarpaat inuuniarneq qitornamik ineriartornissaannut naammaginarloq isumannaarnissaat. Ilaqtariit arlallit aningaasarliortut ima annertutigisumik malunniuttartoq, allaat naammattunik naleqquttunillu nerisassarsinissamut atitassarsinissamullu akissaqqartaratik kiisalu naleqquttumik inissaqqartitsinnaasaratik soorlu pisariaqartinneqartut taakku Meeqqanut Isumaqatigiissummut ilaasut.

Meeqqat inooqataanermut attuumassuteqartuni peqataasinnaanngikkaangamik ineriartornerat killilersugaasarpog

Meeqqat ilaqutariinni aningaasarliortuni inuusut amerlanersaat misigaat sunngiffimmi sammisassanut peqataasinnaanatik, ineriartornerannut pingaaruteqartoq. Soorlu aaqqissuussamik sunngiffimmi sammisassanut aamma inooqataanermi sammisassanut aningaasartuutininik nassataqartarmat.

Meeqqat meeqqatut ineriartortussaagaluarlutik inersimasuaqqatut peroriartorput

Meeqqat annerit amerlanersaasa ilaqutariinni aningaasarliortuniittut ilaqutariit inuuniarnerat isumakuluutigaat aningaasarsiorniartarlutillu taamaalillutik ilaqutariit nerisassanut assinganullu pisinissaannut iluaqutaaniassagamik. Taamatut imminnut inissittarnermikkut meeqqat annerusumik minnerusumilluunniit ukiuminnut naleqquttumik meeqqatullu ineriartornissaat killilerneqartarpoq. Taarserlugu inersimasuaqqatut isumakuluuteqarlutik akissussaaffeqarlutillu ineriartortarput, naak naliginnaasumik aatsaat inersimasunngorunik taamaattussaagaluarlutik.

Meeqqat atuarfimmi qinngasaartittaramik ineriartornerat akornuserneqarpoq

Meeqqat ilaqutariinnit aningaasarliortuneersut amerlanersaasa oqaatigaat atuaqatimik akornanni ajunnginnerpaamik misigisaqartannginamik imaluunniit atuaqatimik akornanni pitsaanngitsumik misigisaqartarlutik, tamannalu pissutaalluni meeqqat taakku ineriartornerat assigiinngitsutigut pitsaanngitsumik sunnerneqartarpoq. Qinngasaartittarneq imaaliallaannarlugu paasiuminaattartog, aningaasassaaleqineq pigisanillu amigaateqarneq meeqqat qinngasaartittarnerannut pequtaqaataasoq meeqqat arlallit oqaasiinit paasinarpoq.

Meeqqat ilaqutariinni uippakajaarnartumik avatangiisilinni inuusut ineriartornissaat akornuserneqartarpoq

Aningaasassaaleqineq angajoqqaanik ilaqutariinni aningaasarliortuni annertuumik uippakajaartitsilersarpoq aammalu angajoqqaanut meeqqanullu isumaannut pitsaanngitsumik sunnuteqartarpoq. Avatangiisit uippakajalaarnartut angajoqqaat qitornaminnik illersuinissaat isumassuinissaallu ajornarnerulersittarpaa kiisalu meeqqat atugaat ineriartornerallu ajoquserarlugu. Meeqqat nanertisimasarput, nikallungasarlutik inuunermullu nuannarinninneq annikittarpoq ilaqutariit aningaasanik amigaateqaraangaata.

**Meeqqat inuuniarnikkut naammaginatumik atugaqarnissaasa
isumannaarnissaannut pisussaaffiit aamma Meeqqat pillugit FN-ip
Isumaqatigiissutaa**

Pisariaqartitatigut ineriartornissartik anguniarlugu atugassarititat taakku meeqqat namminneerlutik pissarsiarisinnaangikkaat akuersaarneqarluni, iliuuseqarnissamut pisussaaffillit assigiinngitsut Isumaqatigiissummi allatorneqarput. Meeqqat angajoqqaavi pineqarput kisianni aamma oqartussat pisussaapput akulerutissallutik ikiuillutik “iliuusissatut maleruagassanik naleqquttunik”, tassa angajoqqaat namminneq akissaqanngippata imaluunniit inuunermi atukkat isumannaarnissaanik nukissaqanngippata, meeqqatik ineriartornissaanut pisariaqartut.

***Kalaallit oqartussaasuisa pisussaaffii aamma Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip
isumaqatigiissutaata kalaallit inatsisaanni***

Meeqqat naammaginatumik inuuneqarnissaanut oqartussaasut pisussaaffii ullutsini angajoqqaat ikiornissaanut Kalaallit Nunanni inatsisit malippaat. Inatsisit qitiusuniittut Meeqqat Pisinnaatitaaffiinit aaliangerneqarsimapput aammalu Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutip naammassinnaanut oqartussaasut pisussaaffigaat. Kalaallit Nunaanni taamaaliorneq meeqqat pisinnaatitaaffiinik naammassinninnissamut alloriarneq annertuvoq. Taamaaliorneq pisussaaffimmik ilumoorussilluni tigusinermik avammut takutitsineruinnarani, aammali ulluinnarni aqutsinermi suliassat meeqqanut tunngasut sularinerini isumaqatigiissummik atuiartuinnarnermik takutitsinerulluni.

Pisortat pissamaataanik atuinerup tamanit paasiuminarsarnissaannut pisussaaffik

Kalaallit inatsisaat meeqqat naammaginatumik atugaqarnissaannik imaqaraluartoq aammalu meeqqat inuuniarnikkut atugaat pitsanngorsarniarlugit oqartussaasut ukiualunni kingullerni suliniuteqaraluartut suli Kalaallit Nunaanni meeqqat ilaat naammaginatumik inuuniarnikkut atugaqanngillat.

Apeqquilli tassaalerpoq oqartussaasut meeqqanut naammaginatumik atugaqarnissaannut naammattunik suliniuteqarnersut. Meeqqanut Isumaqatigiissutip oqaasertai malillugit erseqqinnerusumik oqaatigalu *qanoq-ilisukkulluunniit sapinngisamik annertuumik, sukkanerpaamik iluaqutaanerpaamillu* meeqqap *kialuunniit* naammaginatumik inuuniarnikkut atugaqarnissaa

anguniarlugu inuiaqatigiinni kalaallini *pissamaatit pisariaqartut tamaasa atorlugit* oqartussaasut suliniuteqassapput.

Apeqquut taanna tamakkiisumik ersarissumik akineqarsinnaanngilaq. Tamanna pissutaavoq kalaallit pisortaqaafiisa, pisortat ingerlatsiviisa ataatsimiititaliallu kiisalu kommuunit assigiinngitsut suliffeqarfiillu pissamaatit qanoq amerlatigisut meeqqat atugaat atugarissaarneranullu qulakkeernissaannut atortarneraat. Qanoq amerlatiginerinik paasissutissaqanngimmat ajornakusoorpoq nalilissallugu isumaqatigiissut naapertorlugu oqartussaasut pisussaaffii naammassiniarlugit qanoq annertutigisumik iliuuseqarnersut aamma salliunneraat killissanik pilersitsinissaq, taanna pisariaqartoq meeqqat naammaginartumik atugaqarnissaannut pisinnaatitaaffitsik atorluarsinnaanissaannut.

Kalaallit pissamaataasa allaanerusumik agguaannissaannut pisussaaffik

Kalaallit Nunaanni pisortat pissamaataasa sumut atornerqartarnerisa tamanit paasiuminarnerusunngorlugit saqqummiunneqarnissaat amigaataagaluartoq oqartussaasut pisussaaffimminnik annertunerusumik iliuuseqarsinnaanerat meeqqanut ilaqutariinni aningaasarliortuni erseqqippoq. Taamatut isumaqarneq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissummut atatillugu nunatut pissaqarluartutut isigineqarneranik peqquteqarpoq, tassa nunanut allanut naleqqiulluni pissamaatinik atugassaqarluartutut isigineqarami. Pissamaatit taakku allatut agguaannerisigut atornerisigullu meeqqat ajunngitsumik inuuneqarnissaat atugarissaarnissaallu ullumimut naleqqiullugu pitsanngorsaavigineqarsinnaassagaluarpoq, taamaaliornikkut meeqqat naammaginangitsumik inuuniarnikkut atugaqartut oqartussaasunit ikilisinneqarsinnaassagaluarlutik.

Akisussaaffik oqartussat tamarmik pisussaaffigaat

Taama allatut agguaassinissamut aqqutissiuinissamut Naalakkersuisut akisussaapput, pisortalli oqartussaasoqarfii susassaqartut tamarmik pisussaapput meeqqat ilaqutariinni aningaasarliortuni naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaannut pissamaatit pissarsiarissallugit qulakkiissallugillu. Tamaanna pingaartumik kommuuninut atuuppoq, kommuunimmi taakkuupput angajoqqaanik meeqqat ineriartornerminni pinngitsoorsinnaanngisaannik tunniussinissaminnut aningaasarliornertik pissutigalugu aningaasatigut qulakkeerinnissinnaanngitsunik ikiorsiisussat.

Pissamaatit amigalernerini ikiortiserinninnissamut pisussaaffik

Naammaginantumik inuuniarnikkut atugaqarnissamik pisinnaatitaaffiup naammassinissaanut Kalaallit Nunaata iluani pissamaatit pisariaqartitat oqartussaasunit pissaarsiarineqarsinnaangitsut paasineqassagaluarpat, Meeqqat pillugit Isumaqaatigiissut naapertorlugu nunat tamalaat suleqatigiinnissamut isumaqaatigiissutaasa iluanni, aningaasatigut taamatutaaq teknikkikkut ikiortiserinninnissaq Naalakkersuisut suliassaraat.

Naalakkersuisunut tunngatillugu danskit naalakkersuisuinut ikiortiserinninnissaq periarfissatut qaninnerusaaq, taakuummatami isumaqaatigiissummi pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaanni naammassinissaannut annertuumik akisussaaqataasut. Tamatumunnga pissutaavoq danskit naalagaaffiata iluani meeqqat pisinnaatitaaffiisa naammassinissaannut danskit naalakkersuisuisa Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuanit pingaarnerullutik akisussaatinneqarnerat. Aamma tamanna Kalaallit Nunaannut atatillugu atuuppoq, tassami inatsisit malillugit Kalaallit Nunaat suli danskit naalagaaffianut ilaammat.

Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuata iliortaasia tungavigalugu inassutit

FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsua meeqqat pisinnaatitaaffiik nakkutilliisoq, annikitsuinnarmik periarfissaqarpoq meeqqat pisinnaatitaaffii pitsanngorsarniarlugit suliniutissanik inassuteqarnissamut. Tamanna pissutaavoq Kalaallit Nunaannii meeqqat atugarisaat pillugit paasissutissat ataatsimiitsitaliarsuup pissarsiarisinnaasaat killeqarnerat.

Meeqqat akornanni inuuniarnikkut atukkat qanoq pitsanngorsarneqarsinnaanerat pillugu nunarsuarmi nunanut arlalinnut Ataatsimiititaliarsuaq inassuteqaateqarpoq. Inassuteqaatit isumaqaatigiissummi artikel 27 naapertorlugu suliarineqarput najoqqutassallu nunani tamani oqartussaasunit atorneqarsinnaallutik, nunani pineqartuni meeqqat ilaat piitsutut inuupput aammalu naammaginantumik inuuniarnikkut atugaqarnatik. Aamma tamanna Kalaallit Nunaanni oqartussaasunut atuuppoq.

Inassuteqaatini taakkunani ilaatigut sammineqarput ilaqtariit aningaasarliortut tapersorneqarnissaat, piitsuussutsip annikillisarneqarnissaa, aammalu isumaqaatigiissut naapertorlugu oqartussaasut pisussaaffimminnik pitsaanerusumik qanoq ilillutik

naammassinissinnaanersut. Taamaattumik FN-ip Meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsuani iliortaaseq tunuliaqutaralugu aammalu Kalaallit Nunaanni meeqqap inuuniarnikkut naammaginartumik atugaqarnissaata piviusunngortinnissaa anguniarlugu, inassutigineqarpoq

- piitsuuneq annikillisarniarlugu meeqqallu ineriartormikkut aningaasarliornermit pitsaannngitsumik eqqorneqartartut illersorniarlugit ilaqutariinnut meerartalinnut aningaasarliortunut aningaasanngorlugit aammalu aningaasaannngitsunik tapiisarnerup qaffanneqarnissaa.
- meeqqat akornanni piitsuussuseq akiorniarlugu aammalu meeqqat pisinnaatitaaffii piviusunngortinniarlugit qitiusumi, nunap immikkoortuini najukkanilu aqutsinikkut piviusunngortitsininissaq anguniarlugu ataqatigiissumik annertuumillu iliuuseqarnissamut pilersaarusiornissamik aalajangiinissaq.
- meeqqat piitsuullutik inuusut pillugit paasiniaqissaakkat Inatsisartuni oqartussaasunilu susassaqtuni oqaluuserineqarnissaat kiisalu paasiniaqqissaarnerit taakku tunngavigalugit piitsuussuseq akiorniarlugu iliuusissanut pilersaarusiornissaq.
- aqutsisoqarfiit assigiinngitsut meeqqat pisinnaatitaaffiisa piviusunngortinnissaannut akuusut akornanni ataqatigiissaarinerup nukittorsarneqarnissaa.
- innuttaasut avinngarusimasuniittut najugallit immikkut isiginiarlugit piitsuussusermik akiuinissaq.
- atugarissaarnikkut naligiinngissutsip millisarneqarnissaa nunallu aningaasarsiornerata qaffakkiartorneranit aningaasat pigineqalersut ilaqutariit allanit avissaarsimasut tapersorsornissaannut atorneqarnissaat.
- piitsuussutsimut killigitamik pisortatigoortumik aalajangiinissaq, taamaaliortoqarneratigut piitsuussutsip annertussusiata nakkutiginnissaanut tunuliaqutassaartoqalissaaq aammalu innuttaasut akornanni piitsuussutsip annertusiartornera imaluunniit annikilliartornera nalilersorneqarsinnaalissaaq.
- meeqqat inuuniarnikkut atugaat pillugit ilisimasanik uppersaatissanillu katersinermik annertusaanissaq aammalu meeqqanik allanit avissaarsimasunik qanimut nakkutilliineq, taassuma ataaniilluni meeqqat piitsuullutik inuusut pillugit ilisimasaqarfimmik pilersitsineq.
- kisitsisit aqqissuulluakkamik suliarineqarnissaat tamanullu saqqummiunnissaat, taamaaliornikkut nunami pisortat pissamaataannit qanoq amerlatigisut meeqqat inuuniarnikkut atugarisaasa pitsannngorsarneranut atorneqarnerat ajornannngitsumik, takujuminartunik, erseqqissumillu takuneqarsinnaasunngorlugu.

Aallaqqaasiut

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat pillugu suliap immikkoortuisa pingajuata sammivaa meeqqat ilaqutariinni aningaasarliortuningaanersut aammalu Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaani artikel 27 naapertorlugu naammaginantumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffii. Aallaqqaasiullugu pisinnaatitaaffiup taassuma imai nassuiarneqarput. Tulliullugu nassuiarneqarpoq meeqqat ilaqutariinni aningaasarliortuningaanersut inuuniarnerat naammaginantutut oqaatigineqarsinnaanersoq aammalu tassunga atatillugu kalaallit oqartussaasui sunik pisussaaffeqarnersut. Naggataatigut Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuata meeqqat pisinnaatitaaffiinik nakkutiginnittup, inassuteqaataasa imai sammineqarput.

*Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat pillugu nalunaarusiat tullerit pingajuanni **Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – suliap immikkoortua siulleg** aallaavigineqarpoq, taassuma imarai ilaqutariinni aningaasarliortuni pigisatigut inooqataanikkullu meeqqat amigaateqarnerat. Suliap immikkoortuisa pingajuanni **Kalaallit Nunaanneq meeqqat inuuniarnerat – suliap immikkoortuisa** aappaata inernerit sammineqarput, tassanilu Kalaallit Nunaanni meeqqani piitsuussutsip annertussusia naatsorsorneqarpoq¹.*

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaa aamma Kalaallit Nunaat

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugu Isumaqatigiissut, ulluinnarni meeqqat pillugit isumaqatigiissummik taaneqartartoq, 1989-imi novemberimi FN-ip ataatsimeersuarnerani isumaqatigiissutigineqarpoq. Isumaqatigiissut nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutaavoq, nunanik isumaqataasunik inatsisitigut pituttuisuulluni. Taassuma imarai meeqqap pisinnaatitaaffiinut tunngasut assigiinngitsut aamma oqartussat pisussaaffii assigiinngitsut.

¹ Takuuk Nielsen aamma Wulff (2007): Meeqqat Pissakillioortut – Ilaqutariinni aningaasarliortuni meeqqanik angajoqqaanillu apersuilluni misissuineq, Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat immikk. siulleg, MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik, Nuuk Kalaallit Nunaat, aamma Schnohr, Nielsen aamma Wulff (2007): Kalaallit Nunanni meeqqat piitsuunerat – inoqutigiit meerartallit isertitaat kisitsisinngorlugit paasissutissat atorlugit misissueqquissaarneq, Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat immikk. aappaat, MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfik, Nuuk, Kalaallit Nunaat. Nalunaarusiat MIPIp nittartagaani aaneqarsinnaapput, www.mipi.gl .

Isumaqatigiissut 1992-imi martsimi Kalaallit Nunaata akuersaarpaa. Taamaaliorneq pivoq Kalaallit Nunaanni ilaqutariit meerartallit, meeqqat inuusuttullu atuagaasa pitsanngorsarnissaannik nukittorsarnissaannillu Naalakkersuisut kissaateqarnerannut atatillugu. Inatsisartuni partiit tamarmik ilaasortallu allat isumaqatigiissutip akuersaarnissaa akuersissutigaat. Kalaallit Nunaata akuersaarnerata kingorna isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaannut atuutinneqannginneranik nalunaarutini danskit naalagaaffiata tunuartippaa. Tamanna pivoq 1993-imi maajimi, tassalu taamanikkulli isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut atuutilerpoq².

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaani meeqqap naammaginatsumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaanera

Isumaqatigiissummi artikel 27-mi nalorninaallisinneqarpoq ”meeqqap kialuunniit timikkut, tarnikkut, ileqqorissaarnikkut inuttullu ineriartornermini pisariaqartitaminut piginnaatitaaffeqarnera.” Aaliangersakkami akuersaarneqarpoq meeqqap naammaginatsumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaanera ineriartornissaanut naammattumik.

Meeqqap ineriartornermini inuuniarnermi atugassaatur naammaginatsumut suut isigineqarnersut tamakkiisumik artikel 27-mi allatorneqanngillat. Nunarsuarmi tamarmi nunani tamalaani meeraq kinaluunniit isumaqatigiissummi pineqarpoq, najukkamilu pissutsit atuuttut qanoq innersut meeqqap inuunermini atugai apeqqutaatillugit qanorluunniit atorneqarsinnaalluni. Inuuniarnikkut meeqqap pisinnaatitaaffia qanorpiaq ittussanersoq inuiaqatigiinni meeqqap inuuffiini inooqataanikkut, aningaasatigut, kulturikkut, silap pissusaata pissutsillu allat qanoq innerannit aalajangerneqartarpoq. Taamaattumik naammaginatsumik inuuniarnikkut atugaqarnissamik pisinnaatitaaffiup suunera nunamiit nunamut assigiinngilaq nunallu assigiinngitsut qanoq inuuniarnikkut atugaqartitsinissamik tamanut atuuttumik najoqqutassarititai tunngavigalugit aalangersorneqartarlutik.

² Takuuk Udenministeriaqarfiup nalunaarutaa 7. oktoberimeersoq, UM, J.T.a, j.nr. 28.B.96.c. kiisalu FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsuanut Danmarkip nalunaarusiaasa pingajuat, qupp. 101.

Nalunaarusiaq Ilaqutariinnermut Pisortaqaarfiup qarasaasiakkut nittartagaani uannga aaneqarsinnaavoq www.nanog.gl kiisalu uannga www.mipi.gl.

Taamaattorli meeraq ineriartussappat ileqqut suut *pinngitsooratik* malinneqassanersut artikel 27-mi allattorneqarput. Najoqqutassiat taakku tamanut atuuttut, nunarsuarmi sumiluunniit atuupput, nunani assigiinngitsuni pissutsit assigiinnginnerat apeqqutaatinnagu meeqqanut tamanut atuutsinneqassallutik. Pingaarnerpaatinneqartoq tassaavoq inuunermi tunngaviusumik pisariaqarnerpaanik meeqqap pisinnaanissaa, soorlu nerisassanik, atisassanik inissamillu.

Meeqqat nerisassaqaassapput, atisassaqaarlutik inissaqaarlutillu

Isumaqatigiisummi artikel 27 nerisassaqaarnissamik pisinnaatitaaffimmik imaqaarpoq. Naammattunik inuussutissartaqartunillu nerisassaqaarnissamik pisinnaatitaaffik taanna inuup naliginnaasumik pisinnaatitaaffiatut paasineqassaaq, naammattunik nerisassaqaarnissamut tunngasuulluni, tassa nerisassat amerlassusaat pitsaassusaallu aeeqqap nerisaqaarnissamut pisariaqartitaanik tunisissalluni timikkut eqqarsartaatsikkullu ineriartornissaanut iluaqutaassalluni.

Aamma nerisassaqaarnissamik pisinnaatitaaffiup imaraa nerisassat akilerneqarsinnaasuunissaat. Tassa nerisassat ima akeqartinneqassapput nerisassanik pisinissaq pissutigalugu meeqqap tunngaviusumik pisariaqartitai allat tunullinneqartariaqassanatik imaluunniit pissarsiariniarnerannut periarfissat ajornerulissanatik. Taamaattumik meeqqat angajoqqaavi imaluunniit allat meeqqamut akisussaasut qaqugukkulluunniit nerisassat tunngaviusumik pisariaqartitait pisiarinissaannut periarfissaqartuaannassapput, taamaaliornermikkut peqatigisaanik assersuutigalugu qitornamik atisassarsinissaanut periarfissaat ajornerulersinngikkaluarlugit. Kiisalu nerisassat pissarsiarineqarsinnaassapput, tamannalu ima paasineqassaaq nerisassat naammattut meeqqanit *tamanit* pissarsiarineqarsinnaassasut, meeqqat ilaqtariinni aningaasarliortunit inuusut ilanngullugit aamma meeqqat inuisattumi ornikkuminaatsumilu najugallit ilanngullugit³.

Naleqquttunik atisassaqaarnissamut pisinnaatitaaffiup saniatigut, tassa imaappoq pissutsit silaannaap pissusaanut, kulturimut peqqissutsimullu tulluurtut, aamma artikel 27

³ Artikel 27-mi nalinginnaasumik inuup naammattunik nerisassaqaarnissamut pisinnaatitaaffianut naleqqutsitsiniarluni assersuutigalugu Hodgkin and Newell (2002) takuneqarsinnaavoq: Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child, Atar SA, Geneva, Switzerland, side 396. Aamma takuuk CESCR (1999): The right to adequate food (Art.11): 12/05/99. E/C.12/1999/5, pkt. 8-13. Uani aaneqarsinnaavoq: www.ohchr.org .

naammaginantumik inissaqarnissamik pisinnaatitaaffimmik imaqarpoq⁴. Pisinnaatitaaffik taanna naapertorlugu issimut, sialummut anorimullu inigisap meeraq illersussavaa kiisalu inigisap ima angissuseqassalluni meeqqap imminut tulluuttumik nammineq inuuneqarnissaanut periarfissiissalluni. Aamma uani angajoqqaat qaqugukkulluunniit meeqqap inissaqarnissamik pisariaqartitaasa tunniunnissaannut periarfissaqartariaqarput, tunngaviusumik pisariaqartitaasa allat, soorlu nerisassat atisassallu, pissarsiarinissaat ajornerulersinneqanngikkaluarlutik. Taamaattumik angajoqqaat aningaasarsiornissamut periarfissaqannginnerat meeqqap naammaginantumik inissaqarnissaanut akornutaassanngilaq, assersuutigalugu angajoqqaat isertitaat taamaallaat nerisassarsinissamut naammappata inigisalli kiassarnissaanut imaluunniit inigisap ussiitsup ussissarnissaannut aningaasarsiat amigarpata⁵.

Meeqqat ukiuminnut naleqquttumik tamakkiisumillu ineriartussapput

Meeqqap ineriartornerani inummut pingaarutillit assigiinngitsut tassaasut timikkut, eqqarsartaatsikkut, anersaakkut, ileqqorissaarnikkut inooqataanikkullu ineriartorneq, isumaqatigiisummi artikel 27-mi asuliinnaanngitsoq taagorneqarput, tassami meeqqap naammaginantumik inuuniarnikkut atugaqarnissaanut tunngaviusumik pisariaqartitat saniatigut pissutsit allat aamma pingaaruteqarmata. Soorlu aamma isumaqatigiisummi arlalitsigut saqqummersinneqartoq, meeqqap "tamakkiisumik" ineriartornissaa siunnerfigineqarpoq (artikel 29). Taanna aallaavigalugu artikel 27 paasineqassaaq, tassa meeraq tamakkiisumik ineriartussaguni naammaginantumik inuuniarnikkut pisinnaatitaaffeqarneranik imaqarami. Timikkut eqqarsartaatsikkullu ineriartorneq kisimi uani pineqanngilaq, aammali allatigut ineriartorneq pineqarluni, meeqqap inuttut ilivitsutut ingerlalluuartutullu inuulernissaminut meeqqap pisariaqartitai, piginnaassusii piginnaanerilu amerlasuut ataatsimut kattullugit pineqarlutik.

Meeqqat ineriartornissaannut paasinnittaatsit pingaartitallu nunamiit nunamut assigiinngikkaluartut artikel 27-mi ineriartornissamut tunngasut assigiinngitsut qanoq paasineqartariaqarnerannik

⁴ Tassunga assingusumik meeqqat atisassaqarnissaminut pisinnaatitaaffia assersuutigalugu takuuk UNESCOp taassuminnga paasinnittaasia: Food, Housing and Clothing www.unesco.org .

⁵ Artikel 27-mi naleqquttumik ineqarnissamut nalinginnaasumik inuup pisinnaatitaafianut naleqqutititsiniarluni assersuutigalugu takuneqarsinnaavoq Hodgkin and Newell, takuuk fodnote 3, qupp. 397. Aamma takuuk CESCR (1991): *The right to adequate housing (Art.11 (1))* : . 13/12/91. CESCR General comment 4, pkt. 1-8. www.ohcr.org -imit aaneqarsinnaavoq.

tungaviusumik najoqqutassanik nunarsuarmi nunanit tamanit paasineqarsinnaasunik isumaqatigiissut imaqqarpoq. Ineriartoriaatsit assigiinngitsut tassaatinneqarput meeqqap ukiuminnut naleqquttumik ineriartornera⁶.

Taaguutip *timikkut ineriartorneq*-up isumaa tassaavoq meeqqap peqqissusaata qanoq issusia aamma peqqinnissakkut isumagineqarnera kiisalu meeqqap timaata illersorneqarnera. *Eqqarsartaatsikkut ineriartorneq* tassaatinneqarpoq misigissutsikkut ineriartorneq taamatuttaaq aamma sianissutsikkut peqqissuseq, isumaqatigiissummullu siulequt aallaavigalugu paasineqassalluni, taanna malillugu meeqqat ilaqtariini nuannaarnermik, asanninnermik paasinninnermillu anersaaqarfiusuni peroriartussapput. *Anersaakkut ineriartorneq*-mut ilaatinneqarput eqqarsaatersornermut upperisamullu tungasunik paasinnittaaseq aammalu kulturimut oqaatsinullu sorlernut atanissap toqqarnissaanut piginnaaneqarneq. *Ileqqorissaarnikkut ineriartornerup* imarai allanik inimiginninneq inuiaqatigiinnilu akisussaassusilittut inuuneq. Kingullertut *inooqataanikkut ineriartorneq*-up imarai angajoqqaanut, ilaqtutanut, ataatsimoorussalinnut allanut, kulturinut inuiaqatigiinnullu pitsaasumik peqqissumillu atassuteqarneq kiisalu inooqataanermi pisunut ukiunut naleqquttunut peqataaneq, soorlu makkuusinnaasunut pinnguarneq sunngiffimmilu sammisassanut peqataaneq⁷.

Isumaqatigiissummi artikel 27-p piumasaraa meeraq kinaluunniit ima inuuneqassasoq sutigit tamatigit naammaginantumik inuuneqarnissamut ineriartornissaa anguniarneqarluni. Qanoq inuuneqarumaarnissamit imaluunniit siunissami inuuniarnissamit pingaernerutinneqarluni massakkorpiaq meeraanerup nalaani naammaginantumik inuuneqarnissamut meeqqap pisinnaatitaaffia akuersaarneqarpoq. Tassa imaappoq meeqqap tamanna meeraanermini pisinnaatitaaffigaa⁸.

⁶ Ukiunut naleqquttumik ineriartornissaq pillugu artikel 27-mi najoqqutassiap ilanngunneqarnissaanut aamma takuneqarsinnaavoq Qvortrup, Jens: *The Meaning of the Child's Standard of Living* i Andrews and Kaufman (1999): *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development*, Praeger, London, England, qupp. 50.

⁷ Tak. Andrews, Arlene Bowers (1999): *Securing Adequate Living Conditions for Each Child's Development* i Andrews and Kaufman, suli tassani, qupp. 3-16.

⁸ Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikel 27-mik annertuumik paasiniaaniaraanni, tak. Andrews and Kaufman, suli tassani.

Meeqqat tamarmik naligiimmik periarfissinneqassapput

Isumaqatigiissut naapertorlugu meeqqat tamarmik naligiimmik ataqqinassusilittut isigineqassapput isumaqatigiissummilu pisinnaatitaaffinnik atuinissaannik periarfissinneqassallutik. Tassa imaappoq assigiinngitsinermik qanorluunniit ittumik misigitinneqassanngillat, assersuutigalugu naggueqatigiissuseq, suaassuseq, amqip qalipaataa imaluunniit ilaqutariinnikkut pissutsit pissutigalugit. Tassa meeqqat ilaqttamik aningaasarliornerat pissutigalugu assigiinngisinneqaqqusaanngillat pisinnaatitaaffimillu atornissaannut annikinnerusumik periarfissinneqassanatik⁹.

Kalaallit Nunaanni ilaqutariinni aningaasarliortuni meeqqat inuuniarnerat

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat immik. 2-mi paasineqarpoq meeqqat quliugaangata sisamat Kalaallit Nunaanni ilaqutariinni inuusut, sivisunerusumik sivikinnerusumilluunniit pisariaqavissuinnarmik ikiorsiissutinik pisartagaqarsimasut, ilaqutariit namminneq inuunermi atugassaritinneqartut pissarsiarinissaat angusinnaajunnaarsimagaangamikku¹⁰.

Nalunaarusiamittaaq erserpoq meeqqat aqqaniliugaangata ataaseq piitsuunermut eqqaanartumi inuusut. Nassuiaat naliginnaasoq tassaavoq meeqqat taakku inuunermi naliginnaasumi meeqqat taakku piitsuunermut eqqaanartumi inuusut immikkut inissisimaneranik¹¹.

⁹ FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliansua naapertorlugu pisinnaatitaaffiit tamarmik Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummiittut artikel 2 tunngavigalugu paasineqassapput (assigiinngisitsinnginneq) kiisalu tunngaviusumik isummat allat isumaqatigiissummi artikel 3-p imarisai (meeraq eqqarsaatigalugu), artikel 6 (ineriartornissamut pisinnaatitaaffik) kiisalu artikel 12 (meeqqap peqataatinneqarnera), aamma takuneqarsinnaavoq Hodgkin and Newell, takuuk fodnote 3, quqq. 39-mut innersuussut.

¹⁰ Kalaallit Nunaanni pisariaqavissuinnarnit ikiorsiissutit isumaginninnermut inatsisit najoqqutaralugit tunniunneqartarput, pilersuinissamut periarfissat allat, soorlu aapparissamit imalt. inooqatimit pissarsiarineqartartut, nungukkaangata. Tamatumani siunertaavoq ikiorneqartoq taassumalu ilaqutai "inuunermiinnut pisariaqavissunik" pissaqartinnissaat (Pisortat ikiorsiisanerat pillugu Inatsisartut Peqqussutaat nr. 10, 1. november 1982-meersoq).

¹¹ Uuttuut Piitsuunermut eqqaanartuq imaappoq internationalit killigititaq isertitat 50%-it ataallugit isertitaqarneq atornerarpoq OECD-llu nunallu allat atorlugu. Allanut naleqqiullugu piitsuussutsimut killigititaq isertitat aappasinnerpaaffiisa 60%-ii ataallugit inissinneqarpat, tamatumani nunani allani tamani tunngavittut atornerartartut ilaat, taava Kalaallit Nunaanni meeqqat tamarmiuppata meeqqat 18%-ii piitsuussutsimi taaneqartumi inuupput. Naatsorsuutit Grønlands Statistik-imit 2004-meersut misissuiffiqineqarput, takuuk Schnohr, Nielsen og Wulff, *supra* note 1, qupp 15, 16 og 33.

Immikkoortuni tulliuuttuni sammineqarput Kalaallit Nunaanni ilaqutariinni aningaasarliortuni meeqqat naammaginarumik inuuniarnissaraluaminni suut pinngitsoortarneraat. Meeqqat taakku ilaqutariinni aningaasarliortuni inuusut annerusumik minnerusumilluunniit naammattunik inuussutissalinnillu nerisassaqaqngillat, naleqquttunik atisassaqaratik inissaqaratillu aamma isumaqatigiissummi artikel 27-mi allassimasutut assigiinngitsutigut ineriartornissamut akornuserneqarlutik.

Assersuutit tulliuuttut meeqqat 24-t quliniit 16-inut ukiullit taakkulu angajoqqaavisa apersoneqarnerinik tunngaveqarput, angajoqqaat tassaallutik angajoqqaat arlaat imaluunniit tamarmik imminnut ilaqtaminnullu inuutitsiniarsinnaannginnertik pissutigalugu, assersuutigalugu nerisassanut, ineqarnermut akiliummut inigisallu kiassarnissaanut pisortanit ikiorsiissutinik pisartaqartoq-/tut annikitsumik annertunerusumilluunniit. Assersuutit *Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat*, suliap *immikkoortuanit siullermit* paasissutissanit taakkuninngalu paasiniaaqqissaarnernit tiguneqarput, aamma tassani sammineqarput atuarfinni 9. aamma 10. klasseni atuartut allaaserisaat¹².

Meeqqat tunngaviusumik pisariaqartitaannik tuninissaannut angajoqqaat akissaqaqngillat

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat, suliap *immikkoortuani siullermit* angajoqqaat oqaatigisaasa uppernarsarpaat qitornamik ineriartornissaannut pisariaqartut isumannaarnissaat annerusumik minnerusumilluunniit sapersneraramikku. Taakku oqaluttuaraat ilaqutariit aningaasarliornerat ima annertutigisumik malunniuttartoq, allaat naammattunik naleqquttunillu nerisassarsinissamut atitassarsinissamullu akissaqartaratik kiisalu naleqquttumik inissaqartitsisinnaasaratik. Aamma oqaluttuaraat qitornartik ataaseq tunngaviusumik pisariaqartitaannik tuniniaraangamikku qitornamik sinnerisa tunngaviusumik pisariaqartitaannik tuninissaannut periarfissat ajorseriartartut imaluunniit pisinnaajunnaavittarlutik¹³.

¹² Takuuk Nielsen aamma Wulff (2007), takuuk fodnote 1.

Nielsen, allallu (2007): Meeqqat Pissakillioortut – Ilaqutariinni aningaasarliortuni meeqqanik angajoqqaanillu apersuilluni misissuineq. MIPI

¹³ 2006-mi misissuinerup takutippaa meeqqat arfiniliugaangata ataaseq meeraq atuortoq perlilerluni innartartoq atuariartortartorluunniit nerisassaqaqngimmat angerlarsimaffik. Schnohr, Niclasen, Løngaard og Laursen (2007): *Sundhed på toppen – Resultater fra Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) undersøgelsen i Grønland i 2006*, INUSSUK – Arktisk Forskningsjournal 1, 2007, qupp. 44-46.

Anaanaq oqaluttuarpoq assersuutigalugu nerisassanut inigisallu kiassarnissaanut aningaasat naammangisaannartut. Aperineqarami ilaqutariit aningaasanik amigaateqarnersut ima akivoq: *"Aap, nerisassanut uuliamullu illumut kiassaatisamut [...] Ajornerpaasarpoq qaammatip naalernerani, tassami aningaasaaruttaratta [...] Ilaannikkut qaammatip naanissaanut ileqqaarsinnaasangilagut. Ilaannikkut qaammat naaleraangat aningaasanik atortariaqartarpugut. Taamaakkaluartorli naammangisaannarput"*.

Angajoqqaat oqaluttuarput nerisassanut inigisallu kiassarnissaanut aningaasartuutit pissutaallutik qitornamik atisassarsinissaannut periarfissatik qanoq ajortigilersartut, aammalu atisassarsinissamut akissaqarniarlutik nerisassarsinaveersaartarlutik. Ataataq oqaluttuarpoq: *"Sulaari [uulia inigisamut kiassaatisa] pinngitsoorsinnaangilarput, taamaattumik pisiarisarparput, aammalu innaallagissamut akiligassanut, aamma soorunami meeqqat nerisassaannut. Aningaasarsiavut tamaasa taakkununga atortarpavut"*. Anaanarlu nangippoq: *"Qitornatta atisassarsinissaannut akissaqanngilagut, taakkumi aamma ullut tamaasa nerisariaqarput. Nerisassarsinaveersaanngikkutta taava meeqqat atisassarsinnaanngilluinnarpavut [...] Ulluinnarni aningaasassaqaanngikkaangatta atisaannarnut akissaqartanngilagut aammali ilaannikkut nerisassanut"*.

Ataataq alla oqaluttuarpoq naammattunik nerisassarsinissamut qitornamilu marluk naleqquttunik ukiorsiutunik atisassarsinissaanut akissaqarani: *"Nerisassat akikinnerpaat pisiariniartarpakka. Ilaannili pisiniutissakka naammattanngillalluunniit. Taava ikinngutinnit nerisassanik piniartariaqartarpunga. Meeqqalli atisassat atorfissaqartippaat, kisianni akissaqartinngilavut. Sapinngisara tamaat ukiorsiutissaannik meeqqat atisassarsiniartarpakka. (Aningaasaateqarnerugaluarussi sumut atussagaluarpisigit)? Taava meeqqat alersersuarnik, aaqqatinik natsanillu pitsissagaluarpakka"*.

Angajoqqaat oqaasiisa uppernarsivaat nerisassanik akikitsunik pisiariaqartarneq pissutaallu nerisassat inuussutissaqarluartut meeqqat pisariaqartitaat tunulliunneqartartut. Tamanna pillugu anaanaq oqaluttuarpoq: *"Ullut tamaasa unnukkorsiutissanik igasanngilanga. Ilaannikkut panertunik iffiartortarpugut. Unnuit tamaasa iganissannut akissaqannginnama, tassa naatsiaanut, naatitanut neqinut tamakkunungalu tamanut. Atuinaveersaartuaannarpunga, tamannalu artornarpoq."*

Pualagaluqaagut, tassaliuna akikitsunik nerisaqartaratta taamaattugut. Nerisassanit akikitsunit aanaveersaaterpassuarnik qitornakka nerisarput. Kisianni sapinngisannguannik iliortarpunga”.

Angajoqqaat arlallit nassuiarpaat inigisartik aserfallatsigisimaqisoq, tamannalu qitornamik napparsimalissutigisaraat. Assersuutigalugu isugutak aammalu illup iluani silaannalunneq, ukiukkut sermertarnera aammalu qilaakkut erngup kusertarnera ajornartorsiutitut taavaat. Assersuutigalugu anaanaq oqaluttuarpoq: ”Ima suertigisarpoq sinaakkutit, nateq matullu atai serminnguuttarlutik. Aasakkut isugutasarpoq oqussunnillunilu, aamma qilaap ilaa kusertarpoq. (Illup taama aserfallatsigisimanera meeqqat peqqissusaannut sunniuteqarpa?). ” Aap, pingaartumik ukiukkut meeqqat nuffasikulasarput”.

Anaanaq alla oqaluttuarpoq: ”Paniga akulleq napparsimakulavoq, isumaqarpungalu illu tamatumunnga peqqutaasoq. Taamaallaat igaffimmi uuliatortumik kissarsuuteqarpugut, tassanngalu kissarneq illumut tamarmut siaruarpiarsinnaanngilaq. [...] Kiassaateqanngilagut namminerlu imertartarluta. [...] Illu tamarmi nutartertariaqaralarpoq, meeqqanut ajoqutaagami, kisiannili allamik toqqaanissatsinnut periarfissaqanngilagut”.

Angajoqqaat oqaluttuarput inigisartik ima mikitigisoq namminerisamik inuuneqarnissaq ajornarluni, aammalu ilaqtariit tamarmiullutik – ilaanni arfinillit tikillugit qitornallit – inimi ataatsimi sinittarlutik. Anaanap oqaluttuaraa allatut ajornartumik ilaqtariit tamarmiullutik inimi ataatsimi sinittariaqartarlutik: ”Madras-eqarpugut, siniffiqarnissarpulli kissaatigigaluarparput. Allammi tamakkuninnga pillit takusarpavut. Meeqqat pillugit pitsaanagerusumik ineqarnissarput kissaatigigaluarpara” (pequtinik allanik amigaateqarpisi?) Sorpassuarnik amigaateqarpugut. Madras-it qaleriiaartarpakka taavalu siammartarlugit”.

Angajoqqaat ilaat oqaluttuarput qitornatik minnerit inimi ataatsimi sineqatigisarlugit, qitornatilli annerit inimi ataatsimi sineqatigiittartut. Anaanaq oqaluttuarpoq: ”Meeqqat angajullit namminneq ineeraqarput, nukarliilli tutittarpaatigut, uiga natermi sinittarpoq”. (Inigisaq annerusoq atorfissaqartippisiuk?) ”Aap, soorunami, kisianni annerusumik initaarnissatsinnut akissaqanngilagut”.

Angajoqqaat apersoneqartut amerlanerit oqaatigaat sapinngisartik naapertorlugu qitornatik tunngaviusumik pisariaqartitaannik tuniniartaraluarlugit, tamannali tamatigut pisinnaasannigitsaq ilaqtariit aningaasarliornerat pissutaalluni. Meeqqanik apersuinerni aammalu atuartut allaaserisaanni tamakku ilarpasui meeqqat namminneq oqaasiinit uppersarsarneqarput. Tamanna aamma atuuppoq meeqqat naammattunik inuussutissartalinnillu nerisassaqaarniarnerannut naleqquttumillu inissaqaarniarnerannut tunngatillugu.

Meeqqat naammattunik inuussutissartalinnillu nerisassaqaangillat

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat, suliap immikkoortuani siullermi meerarpasuit assigiinngitsutigut naammattunik inuussutissartalinnillu nerisassaqaartannginnertik oqaluttuaraat. Meeqqat taakku ilaat ima nerisassanik amigaateqartartigaat ullut tamaasa qaarsillarlutik nerisinnaasaratik.

Niviarsiaaraq qatanngutinilu nukappiaraq ullut tamaasa qaarsillarlutik nerisarnersut aperineqarami assersuutigalugu akivoq:

"Ullut tamangajaasa" (Ullut tamaasa unnukkorsiortarpisi?) "Aap, qallersuuserlugit iffiartornerusarpugut tiitorlutalu. Akissaqaraangatta pisiniarfimmit pisiniartarpugut" (Niviarsiaaraq 15-inik ukiulik).

Nukappiaraq oqaluttuarpoq atuarfimmi nerisassaqaqtarani aammalu angerlarsimaffimmi unnukkorsiutissaqartuaannaratik: *(Ulluni atuarfimmu taquanngiffinni sutortarpit)*

"Ilaannikkooriarlunga nerisanngilanga" (Kaattarpit?) "Aap, kaannermit quluartarpunga" [...] (Ilaanni takusinnaasarpiuk angerlarsimaffissinni nerisassaqaqarsi?) "Aap, unnukkorsiutissanik" (Nukappiaraq aqqanilinnik ukiulik).

Meeraq oqaluttuarpoq ilaqtutani ima nerisassakilliortigisut, nammineq qatanngummilu qaarsillarlutik nerinissaannut nerisassat naammattaratik: *"Maannakkorpiaq angajoqqaakka aningaasaateqaangillat, taamaattumik kaaqqajaavunga, aamma qatanngutikka kaapput. Nerinanga qatanngutikka nerisittarpakka uannit nukarliummata. Nukarleq sisamanik ukioqarpoq angalullerlu aqqanilinnik ukioqarluni. Uanga 14-inik ukioqarpunga angajullersaallungalu. Qatanngutikka siulliullutik nerisarput, nukarliugamik, nerisassallu nungunngikkaangatigut*

nerisarpunga. Ilaannikkut nerisassat tamaasa siulliullunga nerisarpakka, sulisimagaangama, naak qatanngutikka kaakkaluartut.” (Niviarsiaraq 14-inik ukiulik).

Meeqqat naleqquttumik inissaqanngillat

Naleqquttumik ineqarnissamut pisariaqartitsigaluarlutik tamatuminnga angusaqarsinnaannginneq meerarpassuit oqaluttuarnerisa uppernarsivaat. Tamanna atuuppoq pingaartumik meeqqanut nunaqarfimmiunut, aammali meeqqat ilaannut illoqarfimmiunut atuulluni. Illut ussiitsut suertut, aasakkut isugutasut ukiukkullu illup iluani sermertarnera oqaluttuaraat. Meeqqat aamma tikkuarpaat ilaqutariinnut tamarmiusunut inigisaq mikivallaartoq, nammineq inuuneqarnissamik periarfissiinani.

Assersuutigalugu nukappiaraq nunaqarfimmioq oqaluttuarpoq illortik issimut illersorneqanngitsaq, tamannalu isumakuluutigigini: *(Ilaqutariullusi illorsi qanoq ippa?) ”Illu eqqarsaatigigaangakku isumaliortaqaanga, qanoq matut taarsersinnaanerlugit, matut killingi sinaakkutillu serminnginiassammata” (Nukappiaraq 16-inik ukiulik).*

Meeraq alla nunaqarfimmioq oqaluttuarpoq illumi sinittarfeqanngitsumi marluinnarnik initalimmi najugaqarluni: (Illu najukkat qassinik initaqarpat?)”Torsuusaq isersimaartarfillu” (Mikivallaartutut isigaajuk?) ”Aap, nammineq ineraqarusukkaluarpunga” (Illumi allanik naammaginngisaqarpit?) ”Sinittarfeqanngilaq” (Niviarsiaraq 14-inik ukiulik).

Niviarsiaraq illoqarfiit pingaarnersaanneersoq oqaluttuarpoq inigisartik aserfallassimasoq, ussiilluni qianarlunilu:

(Inissiami uani ineqarneq nuannaraajuk?) ”Aap, aserortikkalli naammassillugit aaqqissorneqarsimannngitsut nuannarinngilakka” (Aserortikkat suut?) ”likkat naammassillugit suliarineqanngitsut, silamit anori suertarpoq anorlileraangallu nipiliortarpoq” (Ukiukkut illup ulua qianartarpa?) ”Aap” (Niviarsiaraq 13-inik ukiulik).

Meeqqat inooqataanermut attuumassuteqartuni

peqataasinnaanngikkaangamik ineriartornerat killilersugaasarpog

Meeqqat ineriartornerannut tunngatillugu Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiisummi taamaallaat tunngaviusumik pisariaqartitat, tassaasut naammattunik inuussutissartalinnillu nerisassaqaarnissaq, naleqquttunik atisassaqaarnissaq aamma naammaginaturnik ineqaarnissaq, kisimik pineqanngillat. Meeqqat ineriartussappata aamma inooqataanermut peqataanissaq inoqatinullu attaveqarnerup ineriartornissaa pisariaqarpoq. Tassani aamma pineqarput sunngiffimmi sammisassanut peqataasinnaanissaq aammalu ilaquuttat peqatigalugit inooqataanermi sammisassanut peqataanissaq. Meeqqalli ilaqutariinni aningaasarliortuni inuusut amerlanersaat meeqqat allat assigalugit aaqqissuussamik sunngiffimmi sammisassanut peqataasinnaanngillat. Tamatumunnga patsisaasut ilagaat taamaaliornissaq aningaasartuutunik nassataqartarmat, soorlu atisanut timersuutitut, atortussanut angalanermullu.

Assersuutigallugu anaanaq aperineqarami qitornai sammisassat arlaannut peqataarusuttarnersut, akivoq: *"Aap, kisianni akisuallaarpoq. Isikkamik assammillu arsarneq. Taakkununnga ilaasarsinnaagaluarput, nutaanilli atisartaarnissaat akisuallaarpoq, timersoqatitillu angalassagunik ilaasinnaanngillat"*. Taassuma pania aperineqarami arlaanut ilaarusunnersoq, akivoq: *"Timersorneq" (Timersuummut sorlermut ilaarusuppit?) "Isikkamik arsarnermut ilaarusukkaluarpunga, kisianni akeqarpoq"* (Niviarsiaraq 13-inik ukiulik).

Niviarsiaraq alla oqaluttuarpoq: *"Assammik arsaqataasaraluarpunga taamaatiinarsimallungali" (Soormitaava?) "Ullut ilaanni allakkanik angerlaassivunga, tassanilu allaqqavoq ilaasortaanermut akiliisassasunga, taava taamaatiinnarpunga" (Akissaqannginnersi pissutigalugu?) "Aap"* (Niviarsiaraq 13-inik ukiulik).

Meeqqaat ilaasa sunngiffimmi saatassaqaannginnerannut patsisaasut ilagaat najugaanni sunngiffimmi neqerooruteqaannginnera imaluunniit killilimmik neqerooruteqarnera. Pingaartumik meeqqanut nunaqarfimmiunut tamanna atuuppoq. Assersuutigalugu nukappiaraq nunaqarfimmioq oqaluttuarpoq: *"Nunaqarfimmi maani meeqqat inuusuttullu amerlaqaat ataatsimoorfissaminnik amigaateqartut. Kommunimut allassimavugut aperalugit inuusuttut ornittagaannik peqalersinnaanerluta, assigiinngitsunik sammisaqarfigisinnaasatsinnik. Arlaannik*

amigaateqarpugut, ornittagassatsinnik. Maannakkorpiaq tamaani pisoqattaarusaaginnarpugut”
(Nukappiaraq 16-nik ukiulik).

*Aammattaaq meeqqat ilaqutariinnit aningaasarliortuneersut angerlarsimaffiminni ilaqttaminnik
ataatsimooqateqarnissaminnut periarfissaat killeqarput. Taamaalillutik angajoqqaat arlallit
oqaluttuarput ilaqttaminnik ikinngutiminnillu neriartoqqusinissaminnut akissaqartuaannaratik.
Assersuutigalugu anaanaq aperineqarami qaaqqusinissamut killilersorneqartutut misigisarnersoq,
akivoq: ”Aap, ilaana. Siornatigut ikinngutinik qaaqqusisaqaanga, pingaartumik sinneqartoortilluta.
Taamaaliussaarpungali. Ilaqutariilluunniit ikitsunnguit qaaqqunissaat akissaqartinngilara”.*

Meeqqat meeqqatut ineriartortussaagaluarlutik inersimasuaqqatut peroriartorput

*Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – suliap ilaa siulleq-mi meeqqat annerit amerlanersaasa
kissaatigaat sulinikkut aningaasarsiornermikkut ilaqttaminnut aningaasatigut ikiuunnissartik.
Meeqqat taakku ilaqutariit inuuniarnerat isumakuluutigaat aningaasarsioriartarlutillu, taamaalillutik
ulluinnarni pisariaqavissunik ilaqutariit pisinissaannut iluaqutaaniassagamik. Taamatut imminnut
inissittarnermikkut meeqqat annerusumik minnerusumilluunniit ukiuminnut naleqquttumik
meeqqatullu ineriartornissaat killilerneqartarpoq. Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutip siunertaanut
akerliusumik inersimasuaqqatut isumakuluuteqarlutik akissussaaffeqarlutillu ineriartortarput, naak
naligninnaasumik aatsaat inersimasunngorunik taamaattussaagaluarlutik.*

*Assersuutigalugu nukappiaraq oqaluttuarpoq ilaqutariit aningaasatigut ikiorumallugit
atuangiffeqarsimalluni, naak atuaqatini ilagalugit atuarusunnerugaluarluni: (Atuangiffeqarnerpit
nalaani sulerivit?) ”Suliffipassuit misilippakka, ingammik nunaqarfinni suliffissuit” (Suliffinnik
misiliillutit imaluunniit akissarsiutigalugu sulillutit?) ”Tassa sulisarpunga angajoqqaakka
aningaasarsiornikkut ikiorniarlugit” (Tassa akissarsiatit ilinnuinaq atortanngilatit aammali
angajoqqaannut atortarlugit?) ”Aap, akissarsiam affaasa missai angajoqqaannut nassiuttarpakka,
sinnerilu kontunnut ikisarlugit, taava nerisassanik allanillu pisiniarnialeraangama aningaasanik
tigusisarpunga” (Sorleq nuannerineruviuk, sulineq atuarnerluunniit?) ”Kammalaatit peqatigalugit
atuarneq” (Nukappiaraq 16-inik ukiulik).*

Niviarsiaraq oqaluttuarpoq: *"Atuareernerup kingorna aalajangersimasumik suliffeqarusuppunga angajoqqaakka aningaasatigut ikiorusukkakkit – pingaartumik angajoqqaakka nerisassarserusullugit aammalu naammattunik aningaasaateqarniassagatta"* (Niviarsiaraq 15-inik ukiulik).

Nukappiaraq akissarsiaminit katersisoq oqaluttuarpoq: *"Qatanngutikka nerisassaaleqisut taamaaqataanillu misigisut isigissallugit nuannarinngilara[...] Ilaannikkut aningaasanik katersisarpunga, taavalu qatanngutikka nerisassanik imaluunniit imeruersaatinik amigaateqaraangata, aningaasanik tunisarpakka"* (Nukappiaraq 16-inik ukiulik).

Meeqqat atuarfimmi qinngasaartittaramik ineriartornerat akornuserneqarpoq

Meeqqat ilaqutariinnit aningaasarliortuneersut amerlanersaasa oqaatigaat atuaqatimik akornanni ajunnginnerpaamik misigisaqartanninnamik imaluunniit atuaqatimik akornanni pitsaanngitsumik misigisaqartarlutik. Meeqqat ilaat eqqarsartaatsikkut timikkullu nakkarsarneqarlutik misigisarpaat. Meeqqat sapaatip akunneri tamaasa qinngasaartittut nuannaarunnaartarput imminnullu mattuttlarlutik. Atuaqatimik akornanni ikinnguteqanngillat inooqataanerullu tungaatigut peqataaniarnertik ajornakusoortillugu¹⁴.

Meeqqat taakku ineriartornerat assigiinngitsutigut pitsaanngitsumik sunnerneqartarpoq. Qinngasaartittarneq imaaliillaannarlugu paasiuminaattartoq meeqqat arlallit oqaasiinit paasinarpoq, aningaasassaaleqineq pigisanillu amigaateqarneq meeqqat qinngasaartittarnerannut peqqutaaqataasoq erserluni.

Atuartup ataatsip ilaqutariit aningaasarliortut ima ilisarnaaserpai: *"Atuarfimmi qinngasaarneqartarput. Nutaanik atisarsisinnaanngillat imaluunniit meeqqat inuusuttullu allat pigisaasa assinginik pisisinnaanatik"* (Nukappiaraq 14-inik ukiulik). Niviarsiaraq aperineqarami meeqqat meeraqatiminnik sunik qinngasaarisarnersut, akivoq: *"Oqarasuaammik angallattakkamik pisinissamut akissaqannginneq peqqusiileqinartuuvoq"* (Niviarsiaraq 13-inik ukiulik).

¹⁴ Takuuk Nielsen aamma Wulff (2007), takuuk note 1, qupp. 13.

Meeqqat allat piisa assinginik peqannginneq pissutaalluni qinngasaartinnissamik qununeq pillugu nukappiaraq alla ima allappoq: *"Ikinngutima ilaat arlaanik nutaamik pisaarsimagaangata, angajoqqaakka oqaluttuuttarpakka, assinganillu pisaarusuttarlunga, ilimagigakku taamaattumik pisaanngikkuma allanit qinngasaartissallunga, aammalu ikinngutigerusukkunnaassasorisarama"* (Nukappiaraq 16-inik ukiulik).

Meeqqat qinngasaartittartut arlallit qinngasaartittarnermik saniatigut aamma atuarnikkut ajornartorsiuteqarneq misigisarpaat, taamaalillutillu atuarfimmi ineriartornermikkut arlalitsigut eqqorneqartarlutik. Meeqqat taakku isumaqarput atuarfimmi ilikkagassat pikkunaatsuusut nalunarlutillu. Nukappiaraq ullut tammaasa sualuttumik qinngasaartittartoq aperineqarami atuarnini qanoq igineraa, ima akivoq: *"Atuarneq qatsuppara. Suna tamarmi assigiiaginnarpoq. Kisitsisilerineq nalunarpoq, paatsiveqartinngilara"* (Nukappiaraq aqqaneq-marlunnik ukiulik).

Meeqqat ilaqtariinni uippakajaarnartumik avatangiisilinni inuusut ineriartornissaat akornuserneqartarpoq

Ilisimatusarnerit assigiinngitsut takutippaat aningaasassaaleqineq angajoqqaanik annertuumik uippakajaartitsilersartoq aammalu taakku isumaannut pitsaanngitsumik sunniuteqartartoq. Ilisimatusarnerittaaq takutippaat avatangiisit uippakajalaarnartut angajoqqaat qitornaminnik illersuinissaat isumassuinissaallu ajornarnerulersittaraa kiisalu meeqqat atugaat ineriartornerallu ajoqusertarlugu¹⁵. *Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat – suliap ilaa siulleq-mi angajoqqaat amerlanersaasa oqaatigaat tatisimaneqartutut misigalutik, aammalu aningaasatigut inissisimanertik pissutigalugu nanertisimasarlutik, nikallungasarlutik isumakuluttarlutillu.*

Assersuutigalugu anaanaq oqaluttuarpoq avatangiisiminit namminerlu imminut piumaffiginerminnit tatisimaneqarnini pissutigalugu uippakajaalersarluni: *"Errorsisarfimmi errorsinermut akiliutissat nerisassallu akitsoraluttuinnarput. Misigisuaannarpunga avataanit tatisimaneqarlunga, peqatigisaanillu nammineq ilunnit tatisimaneqarlunga"*.

Angajoqqaat ilaasa aningaasaqarniarnikkut ajornartorsiutillit ajornartorsiutitik qanoq aaqqissanerlugit eqqarsaatigisuaannarpaat. Assersuutigalugu ataataq oqarpoq:

¹⁵ Takuuk soorlu Christensen, Else (2004): 7 års børneliv. Velfærd, Sundhed og trivsel hos børn født i 1995. Socialforskningsinstituttet, Danmark.

"Nerisassaarukkaangatta ilaqttakka saaffigisarpakka, taamaalioraangamali nuannaarunnaartarpunga meeqqat eqqarsaatigalugit qanoq ilillunga ajornartorsiut aaqqissanerlugu eqqarsaatigiinnalersarakku".

Angajoqqaat aningaasassaqaqngittarnerat meeqqat inuunerannut ineriartornerannullu pitsaanngitsumik sunniuteqartartoq meeqqat namminneq oqaluttuarneranni ersarissumik takuneqarsinnaavoq. Taamaalillutik meeqqat oqaluttuarput namminneq ilaqqutatillu isumaluttarlutik inuunermillu nuannarisaaruttarlutik.

Meeqqat isumagissaannginnerannit inuummarinnginnerannillu ineriartornissaat akornuserneqartarpoq

Meeqqat pillugit Isumaqaatigiissutip akuersaarpaa ineriartornissaq siunertarallugu meeqqat nuannersunik avatangiiseqarlutik peroriartortariaqartartut. Meerarpassuilli ilaqtariinnit aningaasarliortuneersut taamatut atugaqarlutik inuunngilluinnarput. Taamatut ittoqarnera arlalinnik peqquteqarsinnaagaluartoq, angajoqqaat meeqqallu ersarissumik oqaatigaat ilaqtariit aningaasatigut amikkisaarnerat taamaattoqarneranut peqqutaqaataalluinnartoq.

Assersuutigalugu nivarsiaraq oqaluttuarpoq, ilaqtariit aningaasanik nerisassanillu amigaateqarnerat pissutaalluni ilaqtariit nuannaarunnaartartut inuunermillu nuannarisaaruttarlutik: *"Mikinerusunik qatannguteqarpunga, angajoqqaakkalu aningaasaateqaqngikkaangata malugisarpara qatanngutikka taakku isumalulerlutillu nuannaarunnaartartut. Nerisassaqaqngikkaangatta suut tamaasa kajungeriunnaartarpavut nuannaarunnaarlutalu"* (Nivarsiaraq 14-inik ukiulik).

Nivarsiaraq alla oqaluttuarpoq, angajoqqaani aningaasaarukkaangata qanoq taartorsuup iluani inuusutut misigisarluni aammalu nukissaaruttarluni: *"Angajoqqaat isertitakinnerisa meeqqat inuusuttullu sunnertarpei, aamma uanga. Sunnertissinnaasaqaanga, pingaartumik inuugama kissaateqartuaannartoq [...] Sunnertittaqaanga, soorluli taartorsuup iluanut mattunneqarsimalluni, allatulli iliuusissaqaqngilanga, utaqqiinnartariaqarpunga [...] Angajoqqaama aningaasaatai nunguleraangata nukissaaruttarpunga"* (Nivarsiaraq 14-inik ukiulik).

Meeqqat oqaluttuaraat ilaqtariit aningaasarliornerisa kingunerisartagaat suunersut, tassa kaattarlutik, nukissaaleqisarlutik, nikallungasarlutik aamma meeqqat allat usorisarlugit: *"Tamanna*

nammineq misigisimavara. Ajorluinnarpoq. Kaannarpoq. Nikallunganarpoq sapiutilernarlunilu aamma nukissaarunnarpoq isumakululernarlunilu” (Nukappiaraq 15-inik ukiulik). Meeraq alla oqaluttuarpoq: ”Ilaqutariinni isertitakitsuni inuunerup nuannaarunnaarsittarpaanga. Inuusuttut allat aningaasaateqartuaannartut usorisarpakka, namminerli aningaasaateqarnanga. Meeqqat suliffilinnik angajoqqaallit usornarput. Nerisassaqaannginneq peqqinnanngilaq” (Niviarsiaraq 15-inik ukiulik).

Meeqqat oqaasiinut assingusunik angajoqqaat oqaluttuaraat ilaqutariit aningaasassaqaannginnerat qanoq ililluni meeqqanut pitsaanngitsumik tuttartoq. Assersuutigalugu anaanaq oqaluttuarpoq: *”Nerisassaateqanngikkaangatta nererusullutik kimigiisertuarterput”. Ataatarlu nangippoq: ”Kissaatitik pisinnaanngikkaangamikkit nuannaarunnaartarput isumalulerlutillu”. Anaanaq alla oqaluttuarpoq: ”Nikallungalersarpugut aamma meeqqat [...] Taava nerisakinnerusarpugut. Meeqqat nikallortarput eqqissiveerullutillu”.*

Meeqqat inuuniarnikkut naammaginartumik atugaqarnissaasa isumannaarnissaannut pisussaaffiit aamma Meeqqat pillugit FN-ip Isumaqatigiissutaa

Assersuutit qulaaniittut takutippaat, angajoqqaat aningaasarliornerat pissutaalluni, Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikel 27-mi allassimasutut meeqqat naammaginartumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerat annerusumik minnerusumilluunniit atuutsinneqartanngitsaq. Meeqqat taakku nukissanut sammisassanullu ineriartornissaminnut pisariaqartitatik pisinnaanngilaat. Pisariaqartitatigut ineriartornissartik anguniarlugu atugassarititat taakku meeqqat namminneerlutik pissarsiarisinnaanngikkaat akuersaarneqarluni, iliuuseqarnissamut pisussaaffillit assigiinngitsut Isumaqatigiissummi allattorneqarput.

Angajoqqaat naalagaaffiullu pisussaaffii

Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikel 27-ip aalajangersarpaa angajoqqaat allalluunniit meeqqamut akisussaassuseqartut tassaasut ”inuuniarnikkut atugassarititat meeqqap peroriartornerani pinngitsoorneqarsinnaanngitsut isumannaallisarneqarnissaat”-nut pingaarnertut akisussaasut. Akisussaaffilli taanna piumasaqaatitaqarpoq. Angajoqqaat ”piginnaasatik malillugit

aammalu anigaasatigut atugassaqtartitaanertik tunngavigalugu” akisussaanerat Isumaqtigiissummi killilerneqarpoq. Taamaalilluni akuersarneqarpoq angajoqqaat ilaasa meeqqap ineriartornissaanut pisariaqartitat naammaginatumik qulakkeersinnaangikkaat, uani ilaatinneqarluni aningaasanik amigartunik pissaqarneq.

Isumaqtigiissutip aalajangerpaa taama pisoqartillugu naalagaaffik akulerunnissamut pisussaaffeqartoq angajoqqaanullu ikiorsiissalluni. Artikel 27-p annertunerusumik aalajangerpaa ”pisariaqartitsisoqalersillugu atortutigut ikiorsiisarumallutik ikiorsiisarnissamullu najoqqutassiorsinnaajumallutik, pingaartumik inuussutissaqartitsinissap, atisassaqartitsinissap inissaqartitsinissallu tungaasigut” angajoqqaat ikiorsernissaannut naalagaaffik pisussaaffeqartoq. Artikel 27-mi allanneqarpoq siunertamut tassunga atortussanik ”iliuusissatut maleruagassanik naleqquttunik” nalaagaaffimmi pissutsinut naleqquttunik aammalu naalagaaffiup ”piginnaaneri aningaasaqarnikkullu periarfissai” naapertorlugit naalagaaffik aalajangersaassasoq.

Artikel 27-mili ilanngullugu aalajangerneqanngilaq ikiorsiissutit qanoq ittorpiaassanersut qanorlu annertutigissanersut. Tamannali ima isumaqanngilaq, tassa naalagaaffiup namminerluinnaq aalajangissagaa meeqqat naammaginatumik inuuneqarnissaannut atugassat qanoq annertutigisut atussanerlugit. Taamaalilluni isumaqtigiissummi erserpoq pisinnaatitaaffiit isumaqtigiissummiittut piviusunngortinniarlugit ”inatsiseqarnerup tungaatigut aammalu pisortaaffiginninnikkut iliuusissanut maleruagassanik naleqquttunik tamanik aalajangersaassalluni” naalagaaffik pisussaasoq. Naammaginatumik inuuniarnikkut atugaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnermut tunngatillugu naalagaaffik maleruagassanik taamaattunik annertunerusumik pilersitsissaaq ”atugassiissutigineqartutut pissamaatit annertussusiat sapinngisamik naapertorlugu, aammalu taamaasiornissaq pisariaqartinneqartillugu nunanik allanik suleqateqarnermut killissarititaasut iluanni” (artikel 4)¹⁶.

¹⁶ Naammaginatumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffik aningaasatigut, inuttut kultureqarnikkullu pisinnaatitaaffiit ataaniipput. Artikel 4-mi allaqqavoq ”Aningaasatigut, inuttut kultureqarnikkullu piginnaatitaaffiit pillugit naalagaaffiit peqataasut iliuusissatut maleruagassanik taamaattunik naammaassinnissapput, atugassiissutigineqartutut pissamaatit annertussusiat sapinngisamik naapertorlugu, aammalu taamaasiornissaq pisariaqartinneqartillugu nunanik allanik suleqateqarnermut killissarititaasut iluanni”. Artikel 4 tunngavigalugu artikel 27-mik paasinninssamut tunngatillugu aamma takuuk Hodgkin and Newell, takuuk fodnote 3, quqq. 393.

Siullertut tamanna ima isumaqarpoq, meeqqat pisinnaatitaaffii piviusunngortinniarlugit inatsisiliornissamut, aqutsinermut maleruagassaliornissamut allanillu iliuuseqarnissamut naalagaaffimmi oqartussaasut pisussaasuusut. Iliuuseriniakkat naalagaaffimmi namminermit pissamaatit pigineqartut atorlugit ingerlanneqassapput. Uani taamaallaat pineqanngillat aningaasatigut pissamaatit, paarlattuanilli pineqarlutik *isumalluutit siunertamut tulluartut tamarmik* siunertamut atorneqarsinnaasut, tassunga ilaallutik inuit pisinnaasaat pigineqartut iluarsartuussinikkullu isumalluutit¹⁷.

Isumaqatigiissummi taamaalilluni akuersaarneqarpoq meeqqat pisinnaatitaaffiisa naammassiniarneranni naalagaaffiup pissamaataasa annertussusiat aallaaavigineqassasoq. Naammaginartumik inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffiup naammassiniarnerani pissamaatit tungaasigut ajornartorsiortoqarsinnaanerani akuersaarneruvoq, taamaattumillu isumaqatigiissutip akuersaarneraniit aallartittumik pisinnaatitaaffiup taassuma naammassinissaanik piumasagaatitaqarani, naalagaaffiup ingerlaannaq isumaqatigiissut atuutsilersimaguniuk.

Aappaatigut isumaqatigiissutip aalajangerpaa, *qanoq-ilisukkulluunniit sapinngisaq naapertorlugu* naammaginartumik inuuneqarnissamik meeqqap pisinnaatitaaffiata taassuma qulakkeerneqarnissaa naalagaaffiup isumagissagaa. Tamatuma ilaraa naalagaaffiimmi oqartussat *piaarnerpaamik* aammalu *sunniuteqarluartumik* pisinnaatitaaffik meeqqanut naammassineqarnissaa qularnaarneqassasoq¹⁸. Tamatuma ilaatigut nassataraa oqartussaasut inuaqatigiit pissamaatinik, akileraasutinit, akitsuutinit il.il. pisunit agguaassigaangamik meeqqat inuuniarnikkut atugaat salliutittassagaat. Tamatuma aamma nassataraa, meeqqap

¹⁷ Tak. Meeqqat pisinnaatitaaffii naammassiniarlugit pissamaatit suut siunertamut atussallugit tulluartaunersoq annertuumik paasiniaaqqissaarniaraanni, tak. Parker, David: *Resources and Child Rights: an Economic Perspective* i Himes, James R. (1995): *Implementing the Convention on the Rights of the Child in Low-Income Countries*, UNICEF International Child Development Centre, Martinus Nijhoff.

¹⁸ Inuttut, aningaasatigut, kultureqarnikkullu piginnaatitaaffiit naammassineqarnissaannut tamanit maleruagassat Committee on Economic, Social and Cultural Rights-imit atulersinneqartut tunngavigalugit artikel 27 paasineqassaaq. Tassunga tunngatillugu takuuk Committee on Economic, Social and Cultural Rights (1990), *General Comment 3*, HRI/GEN/1/Rev.5, qupp. 20. Tassunga assingusumik paasinnitaaseq takuuk Hodgkin and Newell takuuk fodnote 3, qupp. 393. Aamma takuuk FN-ip meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsua (2003): General comment No. 5. *General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42 and 44, para. 6)*, CRC/GC/2003/5, qupp. 3, imm. 7.

naammaginartumik inuuneqarnissaata piviusunngortinnianeranut pissamaatit atorineqanngippata, naalagaaffiup iluani sukkasuumik angusaqarfiusumillu pissamaatit allaanerusumik agguataassallugit oqartussaasut pisussaaffeqarnerat.

Naalagaaffiup killeqarfiisa iluanni pissaamaatit pinngitsoorani atugassat pissarsiarinissaannut periarfissaqassanngikkaluarpat, isumaqatigiissummi aalajangerneqarpoq, nunat tamalaat akornanni suleqatigiinnissamut periarfissat iluanni nunanut allanut imaluunniit nunat tamalaat suliniaqatigiiffiinuut oqartussaasut ikiortissarsiortussaasut. Assersuutigalugu teknikkikkut ilisimasat pisariaqartut imaluunniit aningaasatigut pissamaatit pisariaqartut pigineqarsinnaanngippata.

Aappaattut tamanna ima isumaqarpoq, meeqqat inuiaqatigiinni inuusutut namminneq inuunilittut isigineqassasut, *tamarmik ataasiakkaarlutillu* naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqartussat, angajoqqaat qanorluunniit isertitaqarnikkut atugaqarnerat apeqqutaatinnagu. Meeqqat namminneq inuunilittut unioqquditassaannngitsumillu pisinnaatitaaffilittut naalagaaffiup oqartussaasuisa isigissavai. Meeqqap ineriartornissaminut pinngitsoorsinnaanngisai tunniunnarlugit meeraq *kinaluunniit* pissamaatinik sammisassanillu pisinnaalersinniarlugu atugassaanik qulakkeeriffigissavaat. Piviusunngortitsinissap nassataraa meeqqap inuuniarnikkut atugai angajoqqaat isertitaasa qanoq innerannit aalajangerneqassanngitsoq, inuiaqatigiinnili pissamaatinit pigineqartunit aalajangerneqassalluni¹⁹. Taamaalillutik oqartussaasut isumagissavaat meeqqat naammattunik inuussutissartalinillu nerisaqarnissaannut, naleqquttunik atisassaqarnissaannut naammaginartumillu inissaqarnissaannut imaluunniit meeqqap ineriartornissaanut pingaarutilinnut peqataanissaanut – soorlu timersornermut aammalu aqqissuussamik sunngiffimmi sammisassanut peqataanissamut - angajoqqaat anigaasarliornerisa akornutaannginnissaa.

Kalaallit oqartussaasuisa pisussaaffii

Meeqqat pillugit Isumaqatigiissut malillugu "naalagaaffik" tassaavoq - taassumalu ataani qaqugukkulluunniit naalagaaffimmi naalakkersuisuusut - isumaqatigiissummi aalajangersakkat malinneqarnissaannik akisussaasoq. Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut tassaapput "naalagaaffiup" pisussaaffiunik pingaarnertut tigumminnittussatut aqutsisussatullu piginnaanillit, isumaqatigiissullu naapertorlugu meeqqat pisinnaatitaaffiunik aallussisussat qulakkeerinnittussaallutillu. Uani pineqarput inatsisinik naleqquttunngorsaaneq, aqutsinikkut

¹⁹ Tassunga assingusumik paasinnittaaseq pillugu takuuk Qvortrup, Jens takuuk note 6, qupp. 50-51.

malittarisassaliorneq kiisalu pisariaqartitanik iliuuseqarneq. Isumaqatigiisummi "naalagaaffiup" pisussaaffiisut taagorneqartunut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni meeqqat pisinnaatitaaffiisa naammassineqarnissaannut Naalakkersuisut pingaarnertut pisussaapput.

Pisussaaffiilli Naalakkersuisunuinnaq atuutinngillat. Taamatuttaaq aamma kommuunit aammali aqutsisoqarfiit suliffeqarfiillu allat, Naalakkersuisut ataani sulisut imaluunniit Naalakkersuisunit suliassineqarsimasut, Kalaallit Nunaanni meeqqat pillugit ulluinnarni aqutsinikkut suliassarpassuarnik suliaqartut, pisussaaffeqarput.

Meeqqat pisinnaatitaaffiisa naammassineqarnissaannut oqartussaasut pisussaaffii ullutsini Kalaallit Nunaanni isumaginninnikkut nammineq inatsisiliornermut ilaatinneqarput. Meeqqat inuusuttullu pillugit Inatsisartut peqqussutaanni 2003-meersumi erseqqilluinnartumik ima allassimavoq, "Naalakkersuisut pisussaaffigaat Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaata atuutsinnissaa". Taamaalilluni nunap nammineq inatsisiliaani meeqqat pisinnaatitaaffiisa tamarmik Meeqqallu pillugit Isumaqatigiisummi pisussaaffiisa tamarmik naammassinissaannut oqartussaasut pisussaaffilerneqarput²⁰.

Isumaginninnikkut malittarisassani kommunit aamma Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip isumaqatigiissutaata pisussaaffii

Meeqqat inuusuttullu pillugit Inatsisartut peqqussutaanni Meeqqat pillugit Isumaqatigiisummi pisinnaatitaaffiit arlallat ilaatinneqarput. Tassani aamma ilaatinneqarpoq naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissamik meeqqap pisinnaatitaaffia. Taamaalilluni meeqqat piginnaasaat aallaavigalugit sapinngisamik ajunnginnerpaamik periarfissaqarnissaminni pisariaqartitaat Peqqussummi qitiutinneqarput. Artikel 27-mi allassimasut assigalugit taamaallaat tunngaviusumik meeqqat pisariaqartitaat, soorlu nerisassat atisassallu, sammineqanngillat, aammali meeqqap

²⁰ Tak. Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaanni nr. 1, 15. april 2003-meersumi § 3, www.nanoq.gl-imit aaneqarsinnaasoq. Aamma takuuk Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussaaneq pillugu inatsimmi § 10 ima aalajangerneqartoq: "Namminersornerullutik Oqartussat pisussaaffimmut naalagaaffiit akunnerminni isumaqatigiissutaasa silarsuarmiunullu maleruaqqusat allat naalagaaffiup sukkulluunniit eqqortitassaasa kingunerinut naalattussaavoq."

inuttut ilivitsutut ineriartornissaa sammineqarluni, tassunga ilaalluni inooqataanermut tunngatillugu ineriartornissamut periarfissaqarnissaa²¹.

Peqqussut naapertorlugu kommuunit tassaapput meeqqap ajunngitsumik inuuneqarnissaa ineriartornissaalu anguniarlugit peroriartornermini atugarisassaanik isumaginnittussat. Taamaalillutik ulluinnarni sulinerminni meeqqat ineriartornissaannut pisariaqartitat inuuniarnikkut atugassarititat pilersissallugit kommuunit suliassaraat.

Peqqussummi annertunerusumik aalajangerneqarpoq, kommunalbestyrelsit assigiinngitsut pissutsit meeqqat atugaat iliuuseqarfigissagaat nakkutigalugillu²². Meeqqanik immikkut pisariaqartitsisoqartillugu peqqussummi piunasaqaataavoq, meeqqap pisariaqartitai aallaavigalugit, ikiorsiinarluni kommunalbestyrelse iliuuseqartassasoq. Tassunga atatillugu peqqussummi kommunalbestyrelsi ammaanneqarpoq, ilaqtariit pisariaqartitaasa naammassiniarneranni aningaasartuutitut ingerlaavartunut imaluunniit atisassanut, pequtitut, sunngiffimmi sammisassanut il.il. aningaasartuutitut ilaqtariit ikiorsernissaannut, tassa ilaqtariit aningaasaqarnikkut ajornakusoortumik inissisimappata²³. Isumaginninneq pillugu inatsisini aamma allassimavoq angajoqqaat qitornaminnik pilersuisinnaanngitsut peqatigitillugulu ineqarnermut atuinernullu aningaasartuutunik akiliisinnaanngitsut kommuunimit ikiorserneqarnissamik piunasaqarsinnaasut²⁴.

²¹ Tak. Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu ilitersuut (2003), Kalaallit Nunaanni Ilaqtariinnermut Pisortaarfik, qupp. 20 uunga ataqatigiissullugu Christensen, Else (2000), Fra risikobørn til mønsterbrydere. Meeqqat inuusuttullu isumassorneqarnerat pillugu atatsimeersuarneq, Sisimiut, Kalaallit Nunaat. Taanna uannga aaneqarsinnaavoq www.mipi.gl. Aamma takukkit meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu inatsisartut peqqussutissaattut siunnersuummut oqaaseqaatit kiisalu Isumaliutissiissut. Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu inatsisartut peqqussutissaattut siunnersuummut Inatsisartut Ilaqtariinnermut Peqqissutsimullu ataatsimiititaliaat. Taanna uannga aaneqarsinnaavoq www.nanoq.gl.

²² Tak. Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 1, 15. april 2003-meersoq, takuuk note 20 §§ 2 aamma 4.

²³ Tak. Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 1, 15. april 2003-meersoq, takuuk note 20 § 9 kiisalu Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu ilitersuut, takuuk note 19, qupp. 39.

²⁴ Tak. Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 10, 1. november 1982-meersoq, pingaartumik kap. 1, 9 aamma 10. www.nanoq.gl -imi aaneqarsinnaavoq.

Nunap nammineq isumaginninnermut tunngasuni inatsisiliornermini kiisalu isumaqatigiissummi aalajangersakkat inatsisiliornermut ilusilersueqataatinnerisigut Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutip naammassinissaanut oqartussaasut pisussaaffii Kalaallit Nunaata ersarissumik ilanngussivamai, taamaaliorneq meeqqat pisinnaatitaaffiinik naammassinninnissamut alloriarneq annertuvoq. Taamaaliorneq pisussaaffimmik ilumoorussilluni tigusinermik avammut takutitsineruinnarani, aammali ulluinnarni aqutsinermi suliassat meeqqanut tunngasut sularinerini isumaqatigiissummik atuiartuinnarnermik takutitsinerulluni. Nunat allat arlallit, soorlu Danmarkip, Kalaallit Nunaannisuulli annertutigisumik naalagaaffiup inatsisiliornermini isumaqatigiissut suli eqqussimanngilaat.

Taamaalillutik kalaallit inatsisiliaat meeqqat naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaat anguniarlugu pisariaqartitanik imaqarput, ulluinnarnilu sulinermi pisinnaatitaaffiup piviusunngortinnissaanut iluaqutaasinnaallutik. Taamaakkaluartoq Kalaallit Nunaanni meerarpassuit inuuniarnikkut naammaginartumik atugaqarnissamut pisinnaatitaaffik atorsinnaanagu inuupput.

Pisortat pissamaataanik atuinerup tamanit paasiuminarsarnissaannut pisussaaffik

Kalaallit Nunaanni meeqqat ilaat naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqannginnerat ima paasineqassanngilaq meeqqat pitsaasumik inuuneqarnissaat atugarissaarnissaallu kalaallit oqartussaasuisa salliutinngikkaat. Meeqqat inuuniarnikkut atugaat pitsanngorsarniarlugit oqartussaasut ukiualunni kingullerni suliniuteqarput. Minnerunngitsumik isumaqatigiissummi aalajangersakkanik kalaallit inatsisiliaannut ilanngussuinikkut, aammali peqqissutsip tungaatigut suliniuteqarnikkut, meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasani katersiviliornikkut, isumassuinerlunnermut (sumiginnaanermut) assigiinngitsunik iliuuseqarnikkut kiisalu allatigut suliniuteqarnikkut.

Apeqqulli tassaalerpoq oqartussaasut naammattunik suliniuteqarnersut. Isumaqatigiissutip oqaasertai malillugit erseqqinnerusumik oqaatigalu *qanoq-ilisukkulluunniit sapinngisamik annertuumik, sukkanerpaamik iluaqutaanerpaamillu* meeqqap *kialuunniit* naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaa anguniarlugu inuiaqatigiinni kalaallini *pissamaatit pisariaqartut tamaasa atorlugit* oqartussaasut suliniuteqassapput.

Apeqquut taanna akisinnaassagaanni meeqqat naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaat anguniarlugu inuiaqatigiinni pissamaatinut qanoq annertutigisut oqartussaasut ullumikkut atortarneraat paasisimasaqarfigisariaqarpoq. Taamatut paasisaqassagaanni aallaavittut naatsorsortariaqarpoq Kalaallit Nunaanni pisortat pissamaataat qanoq annertutigisut oqartussaasunit siunertamut tassunga atorneqartarnerisut soorlu akileraarutit akileqqusat, skatti assigisaallu. Naatsorsuineq taamaattoq oqartussaasut pingaarnersiunerinut pissamaatinillu atuinerinut allanut sanilliussinikkut takorloorneqarsinnaalissaaq, meeqqat inuuniarnikkut atugaat oqartussaasunit qanoq pingaartinneqartiginersut²⁵.

Naatsorsuinerli taanna pisariaqartinneqartoq oqartussaasunillu pisussaaffigineqartoq suli maannamut suliarineqarsimangilaq. Taamaallilluni kalaallit pisortaqaarfiisa, pisortat ingerlatsiviisa ataatsimiititaliallu kiisalu kommuunit assigiinngitsut suliffeqaarfiillu pissamaatit qanoq amerlatigisut meeqqat pisinnaatitaaffiisa qulakkeernissaannut atortarneraat maannamut ersarissumik paasisaqarfigineqarsinnaangilaq. Aammattaaq meeqqat pisinnaatitaaffiisa piviusungortinnissaannut pissamaatinut qanoq annertutigisut atorneqartarnerannik naliginnaasumik naatsorsuinerit pigineqangillat.

Taamaallilluni inuiaqatigiinni pisortat pissamaataannik agguuassisarneq tunngavigalugu Meeqqat pillugit Isumaqatigiissut naapertorlugu meeqqat inuuniarnikkut naammaginartumik atugaqarnissaat sallitunneqarnerisooq tamakkiisumik nalilersorneqarsinnaangilaq. Allatut oqaatigalugu isumaqatigiissut naapertorlugu oqartussaasut pisussaaffii naammassiniarlugit Kalaallit Nunaanni pisortat pissamaataasa sumut atorneqartarnerisa tamanut paasinartunngorlugit saqqummiunneqarsinnaanginnerat nalilersuiniarnermut akornutaavoq.

²⁵ Uppernarsaasussaassutsip annertussusia uani takuneqarsinnaavoq Committee on Economic, Social and Cultural Rights takuuk note 16, qupp. 20-21 FN-ip Meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsuanut ataqatigiissillugu (1996): *General guidelines for periodic reports*: .20/11/96.CRC/C58 (Basic Reference Document), pingaartumik imm. 20, tassani "The proportion of the budget devoted to social expenditures for children" aamma "All the measures taken, in accordance with national conditions and within the State Party's means, to assist parents and others responsible for the child to implement this right, including [...] its budget implications"-mi imm. 103 pillugit naalagaaffiit nalunaarusiortarnissaat peqqussutaalluni. Taanna www.un.org-imit aaneqarsinnaavoq. Qallunaatuua www.nanog.gl -imi aaneqarsinnaavoq.

Kalaallit pissamaataasa allaanerusumik agguaannissaannut pisussaaffik

Kalaallit Nunaanni pisortat pissamaataasa sumut atorneqartarnerisa tamanit paasiuminarnerusunngorlugit saqqummiunneqarnissaat amigaataagaluartoq, Meeqqat pillugit Isumaqatigiissut naapertorlugu oqartussaasut pisussaaffimminnik annertunerusumik iliuuseqarsinnaanerat erseqqippoq. Taamatut isumaqarneq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissummut atatillugu nunatut pissaqarluartutut isigineqarneranik peqquteqarpoq, tassa nunanut allanut naleqqiulluni pissamaatinik atugassaqarluartutut isigineqarami. Pissamaatit taakku allatut agguaannerisigut atornerisigullu meeqqat ajunngitsumik inuuneqarnissaat atugarissaarnissaallu ullumimut naleqqiullugu pitsanngorsaavigineqarsinnaassagaluarpoq, taamaaliornikkut meeqqat naammaginangitsumik inuuniarnikkut atugaqartut oqartussaasunit ikilisinneqarsinnaassagaluarlutik.

Taama allatut agguaassinerup inuttut aaqqissuussaankullu inuiaqatigiinnut pingaarutai takkuitsorneqarsinnaanngillat, taamaakkaluartorli nassuiaammi uani malugeqquneqarpoq ullutsinni Kalaallit Nunaanni meeqqat naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaannut aningaasatigut pissamaateqarnissaq pinngitsoorneqarsinnaanngitsoq. Isumaqatigiissut naapertorlugu oqartussaasut pisussaapput meeqqap *kialuunniit* naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaa qulakkeerniarlugu *pissamaatit siunertamut tulluurtut* atussallugit, taamaaliornikkut meeqqat ilaqutariinnit aningaasarliortuneersut Kalaallit Nunaata aningaasatigut pissamaataanit ullumimut naleqqiullugu annerusunik iluaquteqarniassammata. Tamanna oqartussaasunik pisussaaffiliivoq, tassa meeqqat ilaqutariinnit aningaasarliortuneersut nerisassanik, atisassanik inissamillu pisariaqartitaannik kiisalu assigiinngitsunut ineriartornerminnut pisariaqartitaminnut peqataasinnaannissaat siunertaralugu *sukkanerpaamik angusaqarfiunerpaamillu* suliniuteqarnissaq pisariaqarluni.

Taama allatut agguaassinissamut aqutissiuinissamut Naalakkersuisut akisussaapput, pisortalli oqartussaasoqarfii susassaartut tamarmik pisussaapput meeqqat naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaannut pissamaatit pissarsiarissallugit qulakkiissallugillu, minnerunngitsumik taakku ataaniillunik aningaasatigut pissamaatit pisariaqartinneqartut. Tamaanna pingaartumik kommuuninut atuuppoq, kommuunimmi taakkuupput angajoqqaanik meeqqat ineriartornerminni pinngitsoorsinnaanngisaannik tunniussinissaminnut aningaasarliornertik pissutigalugu aningaasatigut qulakkeerinnissinnaanngitsunik ikiorsiisussat.

Pissamaatit amigalernerini ikiortiserinninnissamut pisussaaffik

Naammaginantumik inuuniarnikkut atugaqarnissamik pisinnaatitaaffiup naammassinissaanut Kalaallit Nunaata iluani pissamaatit pisariaqartitat oqartussaasunit pissaarsiarineqarsinnaangitsut paasineqassagaluarpat, Meeqqat pillugit Isumaqaatigiissut naapertorlugu nunat tamalaat suleqatigiinnissamut isumaqaatigiissutaasa iluanni, aningaasatigut taamatutaaq teknikkikkut ikiortiserinninnissaq Naalakkersuisut suliassaraat.

Naalakkersuisunut tunngatillugu danskit naalakkersuisuinut ikiortiserinninnissaq periarfissatut qaninnerusaaq, taakuummatami isumaqaatigiissummi pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaanni naammassinissaannut annertuumik akisussaaqataasut. Tamatumunnga pissutaavoq danskit naalagaaffiata iluani meeqqat pisinnaatitaaffiisa naammassinissaannut danskit naalakkersuisuisa Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuanit pingaarnerullutik akisussaatinneqarnerat. Aamma tamanna Kalaallit Nunaannut atatillugu atuuppoq, tassami suli inatsisit malillugit Kalaallit Nunaat danskit naalagaaffianut ilaammat.

Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsua aamma Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat

Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsua tassaavoq nunarsuarmi nunat tamalaat Meeqqat pillugit Isumaqaatigiissut naapertorlugu pisussaaffimminnik malinninnerannik nakkutiginnittusaaq. Nunat taakku isumaqaatigiissummik ataqqinninngipata ataatsimiititaliarsuaq pillaanissamut pissaaneqanngilaq, ileqqorissaarnerussaarli nunat tamalaat suleqatigiinnermikkut ataatsimiititaliarsuup inassuteqaataannik malinnippata. Nalunaarusiat tunngavigalugit inassuteqaateqartoqartarpoq, ukiut tallimakkuutaarlugit nunat assigiinngitsut naalakkersuisui inassuteqaasiortarlutik. Aamma suliniaqatigiiffiit naalakkersuinikkut sumulluunniit attuumassuteqanngitsut Ataatsimiititaliarsuarmut paasissutissiisinnaapput.

Kalaallit meerartaasa inissisimanerat pillugu siullermeerutaasumik FN-ip meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsua 2003-mi nalunaarusiamik pivoq. Nalunaarusiaq, danskit naalagaaffianni meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit danskit naalakkersuisuisa nalunaarutaannut ilaasoq, Ilaqutariinnermut Pisortaqaarfimmit suliarineqarpoq, siunertamut tassunga atugassanik Kalaallit Nunaanni meeqqat inissisimanerat pillugu ilisimasassanik katersisimalluni. Najoqqutassat

ataatsimiititaliarsuarmit suliarineqartut nalunaarusiami aallaavigineqarput, najoqqutassiat taakku nunani pineqartuni meeqqat inissisimanerat piviusunut naapertuunnerusumik nalunaarusiornissamik ikiorniarlugit suliarineqarput. Pissutsit takussutissartallit atorlugit nalunaarusiaq suliaavoq, tassani aallaavigineqarluni meeqqat peroriartornerminni atugaat aammalu inatsisiliornikkut ulluinnarnilu sulinermi killiffik sammineqarluni, kisianni Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnikkut inissisimanerat atugaallu pillugit amigartumik ilisimasaqarnermik takutitsilluni.

Isumaqatigiissummi artikel 27 immikkut isigissagaanni paasissutissat assigiinngitsut sisamat nalunaarusiap imarai. Sammineqartut tassaapput innuttaasunit tamarmiusunit meeqqat qassiunersut, inoqutigiinnut meeqqat agguataarneqarnerat, inoqutigiit agguaqatigiissillugu isertitaat kiisalu meeqqanut annernut sammisassatut neqeroorutit. Nalunaarusiami paasissutissat taakku aammalumi paasissutissat allat siunertamut tunngasutut isigineqarsinnaapput. Allatut oqaatigalugu kalaallit meerartaasa naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnerisa nalilersornissaannut nalunaarusiaq amigaateqarpoq²⁶.

Kalaallit meerartai pillugit paasissutissiisarnerup amigaataanera Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuata assuaraa

Kalaallit meerartaasa inissisimanerat pillugu amigartunik ilisimasaqarneq pissutigalugu meeqqat pisinnaatitaaffii pitsanngorsarniarlugit suliniutissanik inassuteqarnissamut FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsua annikitsuinnarmik periarfissaqarpoq. Aammalumi Kalaallit Nunaannii meeqqat pillugit paasissutissat killeqarnerat ataatsimiititaliarsuup assuarisimavaa²⁷. Kalaallit Nunaat nalunaarummik nutaamik 2008-mi ataatsimiititaliarsuarmut tunniussissaaq.

²⁶ Tak. FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsua, takuuk fodnote 25: General guidelines for periodic reports. Artikel 27 pillugu immikkut maleruagassat imm. 103-mi ersipput.

²⁷ Tak. FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsua. *Concluding observations: Denmark. 23/11/2005. CRC/C/DNK/CO/3.* <http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf> -imit aaneqarsinnaavoq.

Meeqqat pillugit FN-ip ataatsimiititaliarsuata iliortaasia tunngavigalugu inassutit

Meeqqat akornanni inuuniarnikkut atukkat qanoq pitsanngorsarneqarsinnaanerat pillugu nunarsuarmi nunanut arlalinnut Ataatsimiititaliarsuaq inassuteqaateqarpoq. Inassuteqaatit isumaqatigiisummi artikel 27 naapertorlugu suliarineqarput najoqqutassallu nunani tamani oqartussaasunit atorineqarsinnaallutik, nunani pineqartuni meeqqat piitsutut inuupput aammalu naammaginatumik inuuniarnikkut atugaqarnatik. Aamma tamanna Kalaallit Nunaanni oqartussaasunut atuuppoq.

Inassuteqaatini taakkunani ilaatigut sammineqarput ilaqutariit aningaasarliortut tapersorsorneqarnissaat, piitsuussuttip annikillisarneqarnissaa, aammalu isumaqatigiisut naapertorlugu oqartussaasut pisussaaffimminnik pitsaaneruseqarpoq qanoq ilillutik naammassinnissinnaanersut. Taamaattumik FN-ip Meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsuani iliortaaseq tunuliaqutaralugu aammalu Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnikkut naammaginatumik atugaqarnissaata pivusunnigortinnissaa anguniarlugu, inassutigineqarpoq

- piitsuuneq annikillisarnerlugu meeqqallu ineriartormikkut aningaasarliornermit pitsaanngitsumik eqqorneqartartut illersorniarlugit ilaqutariinnut meerartalinnaq aningaasarliortunut aningaasanngorlugit aammalu aningaasaanngitsunik tapiisarnerup qaffanneqarnissaa.
- meeqqat akornanni piitsuussuseq akiorniarlugu aammalu meeqqat pisinnaatitaaffii pivusunnigortinniarlugit qitiusumi, nunap immikkoortuini najukkanilu aqutsinikkut pivusunnigortitsininissaq anguniarlugu ataqatigiisumik annertuumillu iliuuseqarnissamut pilersarusiornissamik aalajangiinissaq.
- meeqqat piitsuullutik inuusut pillugit paasiniaqissaakkat Inatsisartuni oqartussaasunilu susasaqartuni oqaluserineqarnissaat kiisalu paasiniaqqissaarnerit taakku tunngavigalugit piitsuussuseq akiorniarlugu iliuusissanut pilersarusiornissaq.
- aqutsisoqarfiit assigiinngitsut meeqqat pisinnaatitaaffiisa pivusunnigortinnissaannut akuusut akornanni ataqatigiissaarinerup nukittorsarneqarnissaa.
- innuttaasut avinngarusimasuniittut najugallit immikkut isiginiarlugit piitsuussusermik akiuinissaq.

- Atugarissaarnikkut naligiinngissutsip millisarneqarnissaa nunallu aningaasarsiornerata qaffakkiartorneranit aningaasat pigineqalersut ilaqutariit allanit avissaarsimasut tapersersornissaannut atorneqarnissaat.
- piitsuussutsimut killigitamik pisortatigoortumik aalajangiinissaaq, taamaaliortoqarneratigut piitsuussutsip annertussusiata nakkutiginiisaanut tunuliaqutassaaqartoqalissaaq aammalu innuttaasut akornanni piitsuussutsip annertusiartornera imaluunniit annikilliarnera nalilersorneqarsinnaalissaaq.
- meeqqat inuuniarnikkut atugaat pillugit ilisimasaniq uppersaatissanillu katersinermik annertusaanissaaq aammalu meeqqanik allanit avissaarsimasunik qanimut nakkutillineq, taassuma ataaniilluni meeqqat piitsuullutik inuusut pillugit ilisimasaqarfimmik pilersitsineq.
- kisitsisit aaqqissuulluakkamik suliarineqarnissaat tamanullu saqqummiunnissaat, taamaaliornikkut nunami pisortat pissamaataannit qanoq amerlatigisut meeqqat inuuniarnikkut atugarisaasa pitsanngorsarneranut atorneqarnerat ajornangitsumik, takujuminartunik, erseqqissumillu takuneqarsinnaasunngorlugu²⁸.

²⁸ Tak. artikel 27-mut (2006 aamma 2005) atatillugu FN-ip Meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsuata misissuisarnermini inerniliussarigallagai kingullit. <http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf>.-imit aaneqarsinnaapput. Siusinnerusukkut misissuisarnerit aammalu artikel 4 naapertorlugu nalinginnaasumik suliniuteqarluni iliuuseqartarnermut tunngasunik misissuisarnerit pillugit takuuk Hodgkin and Newell takuuk note 3, qupp. 389-403 aamma qupp. 68-71.

Atuakkat naqitallu najoqqutassarsiorfiit

Andrews, Arlene Bowers, 1999: *Securing Adequate Living Conditions for Each Child's Development* i Andrews and Kaufman 1999: *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development*, Praeger, London, England

Andrews and Kaufman, 1999: *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development*, Praeger, London, England

CESCR (1990): *General Comment 3*, HRI/GEN/1/Rev.5. www.ohchr.org -imit aaneqarsinnaavoq.

CESCR (1991): *The right to adequate housing (Art. 11 (1))*: . 13/12/91. *CESCR General comment 4*

CESCR (1999): *The right to adequate food (Art. 11)*: 12/05/99. E/C.12/1999/5

Christensen, Else, 2000. *Fra risikobørn til mønsterbrydere. Meeqqat inuusuttullu isumassorneqarnerat pillugu ataatsimeersuarneq*, Sisimiut, Kalaallit Nunaat. www.mipi.gl. –imit aaneqarsinnaavoq

Christensen, Else (2004): *7 års børneliv. Atugarissaarneq, Velfærd, sundhed og trivsel hos børn født i 1995*. Socialforskningsinstituttet, Danmark.

FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiitsitaliarsuaq (2005, 2006): *Artikel 27-mut, 2005 aamma 2006, atatillugu FN-ip Meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsuata misissuinerminut inernililussai*. www.ohchr.org -imit aaneqarsinnaavoq.

FN-ip Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsuanut Danmarkip nalunaarusiaasa pingajuat (2003). Nalunaarusiaq Ilaqutariinnermut Pisortaqarfiup qarasaasiakkut nittartagaani uannga aaneqarsinnaavoq www.nanoq.gl kiisalu uannga www.mipi.gl.

FN-ip Meeqqat pillugit isumaqatigiissutaa (2005): *Concluding observations: Denmark. 23/11/2005.* CRC/C/DNK/CO/3. www.ohchr.org -imit aaneqarsinnaavoq.

FN-ip Meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsua (1996): *General guidelines for periodic reports: .20/11/96.CRC/C/58 (Basic Reference Document).* www.ohchr.org -imit aaneqarsinnaavoq. Qallunaatuua www.nanoq.gl -imi aaneqarsinnaavoq.

FN-ip meeqqat pillugit ataatsimiititaliarsua (2003): *General comment No. 5. General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42 and 44, para. 6),* CRC/GC/2003/5. www.ohchr.org -imit aaneqarsinnaavoq.

Hodgkin and Newell (2002): *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Atar SA, Geneva, Switzerland.

Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 10, 1. November 1982-imeersoq. www.nanoq.gl -imit aaneqarsinnaavoq.

Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 1, 15. april 2003-meersoq . www.nanoq.gl . –imit aaneqarsinnaavoq.

Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu inatsisartut peqqussutissaattut siunnersuummut oqaaseqaatit kiisalu Isumaliutissiissut. Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu inatsisartut peqqussutissaattut siunnersuummut Inatsisartut Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu ataatsimiititaliaat. www.nanoq.gl-mit aaneqarsinnaavoq.

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit FN-ip Isumaqaatigiissutaa (november 1989). www.nanoq.gl aamma www.mipi.gl -imi aaneqarsinnaavoq.

Namminersornerullutik Oqartussani Ilaqutariinnermut Pisortaqaarfik (2003): *Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu ilitsersuut.* www.nanoq.gl -imit aaneqarsinnaavoq.

Namminersorneruneq pillugu inatsit. Inatsit nr. 577 ulloq 29/11/1978. www.nanog.gl -imi aaneqarsinnaavoq.

Nielsen, Sissel Lea & Wulff, Stehen (2007): Meeqqat Pissakilliortut – Ilaqutariinni aningaasarliortuni meeqqanik angajoqqaanillu apersuilluni apersuineq. MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Iisimasaqarfik, Nuuk Kalaallit Nunaat. www.mipi.gl -imit aaneqarsinnaavoq.

Parker, David (1995): *Resources and Child Rights: an Economic Perspective* i Himes, James R., 1995: *Implementing the Convention on the Rights of the Child in Low-Income Countries*, UNICEF International Child Development Centre, Martinus Nijhoff.

Qvortrup, Jens: *The Meaning of the Child's Standard of Living* i Andrews and Kaufman, (1999): *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development*, Praeger, London, England

Schnohr, Christina; Niclasen, Birgit; Løngaard, Katja; Laursen, Laila Kærgaard (2007): *Sundhed på toppen – resultater fra Health behaviour in Scholl-aged Children (HBSC) undersøgelsen i Grønland i 2006*, INUSSUK – Arktisk Forskningsjournal 1, 2007

Schnohr, Christina; Pedersen, Michael J.: Alcón, Maria Carmen Granado & Niclasen, Birgit (2004): *Sundhed og heldbred hos skolebørn i Grønland fra 1994 til 2002*. Inussuk – Arktisk forskningsjournal 2, 2004.

Schnohr, Christina; Nielsen, Sissel Lea & Wulff, Steen (2007): Kalaallit Nunanni meeqqat piitsuunerat – Inoqutigiiit meerartallit isertitaat kisitsisinngorlugit paasissutissat atorlugit misissueqqissaarneq. MIPI – Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Iisimasaqarfik, Nuuk Kalaallit Nunaat. www.mipi.gl -imit aaneqarsinnaavoq.

Udenrigsministeriep nalunaarutaa 7. oktoberimeersoq, UM J.T.1, j.nr. 28.B.96.c

UNESCO. *Food, Housing and clothing*. www.unesco.org -imit aaneqarsinnaavoq.

Wulff, Steen, saqqummertussaq: Naammaginartumik inuuneqarnissamut meeqqap
pisinnaatitaanera. Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummi artikel 27-p Kalaallit
Nunaanni atorpeqarsinnaanera, Milik Publishing, Kalaallit Nunaat.

Ilanngussaq

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuuniarnerat pillugu suliap immikkoortuisa pingajuannut uunga ilanngunneqarpoq iliuseqarnissamik siunertalimmik eqqaamasassat allassimaffiat FN-ip meeqqat pillugit suliniaqatigiiffianit UNICEF-imit sularineqartoq, meeqqap naammaginartumik inuuniarnikkut atugaqarnissaanik kalaallit oqartussaasa suliniuteqarneranni iluaqutaasumik atorneqarsinnaasoq. Eqqaamasassat allassimaffiat kalaallinut tulluarsakkamik sukumiinerusumik eqqaamasassanut allassimaffimmik ineriartortitsinermi iluaqutaasinnaavoq.

Eqqaamasassat allassimaffiat artikel 27-mut atatillugu suliassat naammasiarlugit iliuseqarnissamut apeqqutinik ataatsimut isiginnittunik arlalinnik aallarnerneqarpoq. Taava apeqqutit sukumiinerusut allattorneqarput. Apeqqutit "aap"-imik, "naamik"-mik, "ilaatigut"-mik imaluunniit "nalua"-mik akineqarsinnaasunngorlugit suliapput.

Artikel 27-imik naammassinninnerup sumut killissimanera pillugu peqqissaartumik paasiniaaqqissaarnissaq nassuiaateqarnissarlu siunertaralugu paasissutissanik katersinissamut apeqqutit najoqqutassiaapput. Apeqqut "aap"-imik akineqarsimappat, taava assersuutigalugu inatsisilianut, naalakkersuinikkut anguniakkanut imaluunniit ulluinnarni sulianik ingerlatsinermut sammisamut tunngassuteqartumut innersuussillu erseqqissaasoqarsinnaavoq. Paarlattuanik apeqqut "naagga"-mik akineqarsimapput, taava tassunga tulliullugu naammaginangitsumik inissisimaneq nassuiarneqarsinnaavoq kiisalu inissisimaneq pitsanngorsarniarlugu iliussissanut pilersaarut sularineqarsinnaalluni. Kingullertut "nalua"-mik akissimagaanni, taava paasissutissat sammisamut pineqartumut tunngasut maannakkorpiaq amigaatigineqartut malitsigitillugit allattorneqassapput kiisalu paasissutissat suut pigineqarnersut allattorneqassallutik. Taamaaliortoqassaaq sammineqartumi sumi inissisimaneq takujuminarsarniarlugu.²⁹

²⁹ Tak. Hodgkin and Newell takuuk note 4, qupp. 17 kiisalu qupp. 401-403.

General measures of implementation

Have appropriate general measures of implementation been taken in relation to article 27, including:

- Identification and coordination of the responsible departments and agencies at all levels of government (article 27 is relevant to the departments of justice, home affairs, housing, social welfare and housing)?
- Identification of relevant non-governmental organizations/civil society partners?
- A comprehensive review to ensure that all legislation, policy and practice is compatible with the article, for all children in all parts of the jurisdiction?
- Adoption of a strategy to secure full implementation
 - which includes where necessary the identification of goals and indicators of progress?
 - which does not affect any provisions which are more conducive to the rights of the child?
 - which recognizes other relevant international standards?
 - which involves where necessary international cooperation?

(Such measures may be part of an overall governmental strategy for implementing the Convention as a whole.)

- Budgetary analysis and allocation of necessary resources?
- Development of mechanisms for monitoring and evaluation?
- Making the implications of article 27 widely known to adults and children?
- Development of appropriate training and awareness-raising (in relation to article 27 likely to include the training of community developers, environmental planners, emergency aid personnel, court officers, social workers, health workers and those involved in parent education)?

Specific issues in implementing article 27

- Has the State identified the minimum standard of living necessary to secure the child's development?
- Are appropriate measures taken to assist parents and others responsible for the child in securing the conditions of living necessary for the child's

- Physical development?
- Mental development?
- Spiritual development?
- Social development?
- Are measures taken to make parents fully aware of these responsibilities?
- Are legal or administrative criteria in place to determine whether parents have the ability and financial capacities to meet their responsibilities?
- Are measures and procedures taken in order to identify all children within the State who are in need because their parents are unable to secure adequate standards of living for them?
- Are measures adopted to analyze why children's conditions of living are insufficient for their proper development?
- Where children are in need, whether with their parents or otherwise, are they provided with necessary material assistance and support programmes to secure their proper development?
- Does the State take measures (including budgetary allocations) to ensure that every child is well nourished?
- Does the State take measures to ensure that every child is housed in accommodation that is:
 - Secure?
 - Well-serviced (particularly as regards water, sanitation and fuel)?
 - Safe?
 - Healthy?
 - Appropriately located (particularly as regards hospitals, schools and recreation)?
 - In accordance with measures recommended by Habitat II?
- Are the views of children taken into account when shaping the environment in which they live?
- Does the State take measures to ensure that every child is adequately clothed?
- Where the State has insufficient resources available to secure an adequate standard of living for all children, do its economic plans include securing such standards as an explicit goal?
- Are appropriate applications made for international aid and technical assistance where there are insufficient resources to secure children's standard of living?